



EDITORIÁL	03
AKTUALITY	
Z diecéznych charít	04
Zo sekretariátu	05
TÉMA	
Klimatické vzdelávanie	06
ROZHOVOR	
S Renátou Chmelovou	18
SPIRITUALITA	
Ekológia a kresťanstvo	20
INICIATÍVA	
Študenti obehli zem	22
Charita sa zamerala na ľudské práva	26
Vôňa Afriky	28
FOTOPRÍBEH	
Nižná Myšľa 2010	32
INFORMUJEME	34



Adresár SKCH

Sekretariát Slovenskej katolíckej charity
Adresa: Kapitulská 18,
814 15 Bratislava
Tel.: 02-5443 1506, 5443 2503
Fax: 02-5443 3097
E-mail: sekretariat@charita.sk
http://www.charita.sk/
Účet: 683221653/7500 ČSOB Bratislava

Bratislavská arcidiecézna charita
Adresa: Heydukova 14,
811 08 Bratislava
Tel., fax: 02-5292 0275
E-mail: charitaba@charitaba.sk
http://www.charitaba.sk/
Účet: 4010078918/3100
Ludová banka Bratislava

Trnavská arcidiecézna charita
Adresa: Hlavná 43, 917 01 Trnava
Tel.: 033-5511 396, Fax: 033-5511 397
E-mail: sekretariat@charitatt.sk
http://www.charitatt.sk/
Účet: 4008297855/7500 ČSOB Trnava

Diecézna charita Banská Bystrica
Adresa: Tibora Andrašovana 44,
974 01 Banská Bystrica
Tel.: 048-472 0272, Fax.: 048-472 0271
E-mail: charitabb@charitabb.sk
http://www.charitabb.sk/
Účet: 736841312/0200 VÚB

Spišská katolícka charita
Adresa: Jesenského 5,
052 01 Spišská Nová Ves
Tel.: 053-4424 500, Fax: 053-4424 500
E-mail: caritas@caritas.sk
http://www.caritas.sk/
Účet: 29634592/0200
VÚB Spišská Nová Ves

Diecézna charita Rožňava
Adresa: Nám. baníkov 27,
048 01 Rožňava
Tel.: 058-7326415
E-mail: dchrv.roznava@gmail.com
Účet: 18137 582/0200 VÚB

Arcidiecézna charita Košice
Adresa: Bočná 2, 040 01 Košice
Tel.: 055-6255 317,
Fax: 055-6255 328
E-mail: adch-ke@charita-ke.sk
http://www.charita-ke.sk/
Účet: 513026193/7500
ČSOB Košice

Gréckokatolícka charita Prešov
Adresa: Hlavná 2, 080 01 Prešov
Tel.: 051-7723 970,
Fax: 051-7723 970
E-mail: gkcharita@gkcharita-po.sk
http://www.gkcharita-po.sk/
Účet: 4008425976/7500 ČSOB, VS: 001-10

**Gréckokatolícka
eparchiálna charita Košice**
Adresa: Dominikánske nám. 13,
040 01 Košice
Tel.: 055-6259 454
E-mail: eparchialnucharitakosice@gmail.com
Účet: 4 350 228 409/3100
Ludová banka

Diecézna charita Žilina
Adresa: Predmestská 12, 010 01 Žilina
Tel., fax: 041-723 1234,
E-mail: charitaza@gmail.com
http://www.charitaza.sk/
Účet: 0424702305/0900
Slovenská sporiteľňa Žilina

Diecézna charita Nitra
Adresa: Samova 4, 950 50 Nitra
Tel.: 037-7721 792, Fax: 037-772 1798
E-mail: charita.nr@ba.telecom.sk
Účet: 691943162/0200 VÚB Nitra

Slovenská katolícka charita (SKCH) poskytuje charitatívne, sociálne, zdravotnícke a výchovno-vzdelávacie služby ľuďom v núdzi bez ohľadu na rasu, národnosť, vierovyznanie a politické zmyslenie.
Pre viac informácií: info@charita.sk, www.charita.sk

V ich rukách



Foto: Michal Fulier

Prechádzame cez malé ugandské dedinky, ktoré tvoria len skupinky hlinených domčekov obohané zelenými políčkami. Mnohí ľudia postávajú pri prašnej ceste v snahe predať okoloidúcim skromnú úrodu, ktorú za posledné mesiace dopestovali. Cestu tak lemujú trsy banánov, kôpky ananásu či kasavy a popa, miestnych lahôdok. Predaj úrody je pre mnohých ľudí v Ugande jediným zdrojom ich skromných príjmov. Na dobrej úrode sú preto závislí a každá zmena počasia, slabšie obdobie dažďov, a teda dlhšie obdobie sucha im môže výrazne skomplikovať život.

Podobne sú však na tom aj ostatné krajiny subsaharskej Afriky. O problémoch v súvislosti so zmenou klímy v regióne Kericho v Keni sa môžete viac dozvedieť v článku našej pracovníčky Anky Bartošovej. Anka v Keni zodpovedá za projekt zameraný na potravinovú bezpečnosť chudobných a zraniteľných skupín obyvateľstva. Slovenská katolícka charita sa ním snaží zlepšiť znalosti a zručnosti miestnych obyvateľov a pomôcť im tak zvyšovať úrodu, šetriť prírodné zdroje, ale aj pomôcť im vyrovnávať sa s extrémnymi zmenami počasia.

Charita teda hovorí o dopadoch zmeny klímy na ľudské životy na základe vlastných skúseností v teréne a nejde len o prebrané informácie z odborných štúdií či konferencií. Náš trojročný projekt venovaný klimatickému vzdelávaniu na slovenských základných a stredných školách, ktorý prebiehal od roku 2010 do roku 2012, bol preto vhodným doplnením našej priamej činnosti v krajinách, kde pôsobíme. Zmena klímy totiž dnes nie je len témou pre odborníkov na klimatológiu, ale ako ukázala naša novembrová konferencia, seriózny záujem o riešenie jej dopadov by mali prejavovať aj mimovládne organizácie, vlády jednotlivých krajín, školy alebo cirkev.

Popri výstavbe centra pre deti s HIV a AIDS v Ugande, pomoci chudobným roľníkom v Keni či napríklad dlhodobej pomoci stovkám detí zaradených do nášho projektu Adopcia na diaľku, sme sa snažili vyslať signál, že sa s prostredím, v ktorom žijeme, niečo deje. Nie, nešlo o samoty či odborné podujatia, ale o zážitkové vzdelávanie žiakov a študentov. Tí spolu so svojimi kolegami zo Slovenska obehli zemeguľu, diskutovali o rôznych problémoch súvisiacich so zmenou klímy, natáčali videá, kreslili alebo sadili slnečnice. Touto formou im pracovníci SKCH ukazovali, ako sa ich a ich rovesníkov v chudobných krajinách zmena klímy dotýka. Riešenie problémov bude totiž v ich rukách...

Lukáš Melicher
manažér pre komunikáciu a PR, SKCH

VYDÁVA Sekretariát Slovenskej katolíckej charity; ADRESA REDAKCIE Kapitulská 18, 814 15 Bratislava, tel. 02/5443 1506 fax 02/5443 3097, e-mail: sekretariat@charita.sk, bankové spojenie Slovenská sporiteľňa, č. ú.: 0176 875 345/0900 VS 140; Zodpovedný redaktor: Lukáš Melicher; Spolupracovali: Mária Takáčová, Andrea Boboková, Božena Balúchová, Anna Bartošová, Mariana Ištoňová, Ján Danko, Magdaléna Veselská, Jozef Kákoš, Imrich Gazda, Milan Lapin a základné a stredné školy zapojené do projektu; OBÁLKA: Michal Fulier; Foto: Anna Bartošová, Michal Fulier, Laco Maďar, Palo Markovič, Andrej Lojan, Lukáš Melicher, archív SKCH, archív DCH a ADCH; ILUSTRÁCIE: archív SKCH; GRAFICKÁ ÚPRAVA: SKCH, Michal Fulier, Ivan Duda; VÝROBA: Devin printing house, s.r.o.; REGISTRÁCIA MK SR EV 3635/09, ISSN 1338-1504; Časopis je nepredajný, jeho vydávanie môžete podporiť dobrovoľným príspevkom/darom na číslo účtu: 0176875345 / 0900, v.s. 182. Časopis vyšiel vďaka projektu SKCH, s finančnou podporou Európskej komisie, SlovakAid, Slovenskej katolíckej charity a Caritas Slovenia. Obsah tohto projektu nemusí nevyhnutne odrážať stanovisko Európskej komisie a nezahŕňa ani žiadnu zodpovednosť zo strany Európskej komisie.

Časopis je nepredajný, vychádza štyrikrát do roka vďaka darcom Slovenskej katolíckej charity.

Jeho vydávanie môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na číslo účtu: 0176875345 / 0900, v.s. 182.



Dobrovoľnícky program v Košiciach

Arcidiecéznej charite Košice sa počas roka 2012 podarilo do svojho dobrovoľníckeho programu zapojiť viac ako 35 dobrovoľníkov. Nejde len o študentov, ale aj o mamičky na materskej, pracujúcich či dôchodcov. Škála ich aktivít je naozaj pestrá a primárne sa venujú klientom z Krízového centra pre matky s deťmi, Domova pokojnej staroby A.F.Colbrieho a Charitného domu sv. Alžbety. Pravidelne doučujú deti z krízového centra, organizujú pre nich výlety a kultúrne akcie, chodia navštevovať a zabávať dôchodcov, ktorí už nikoho nemajú, pripravujú im zaujímavý program, súťaže, športové a mnohé ďalšie aktivity a mnoho ďalšieho. Za ich prácu sme im veľmi vďační a touto formou by sme im chceli poďakovať.

ADCH KE



Polievka pre ľudí bez domova

Dom charity sv. Vincenta sa stal počas chladných zimných týždňov príkladom, ako dobrá myšlienka a úzka spolupráca ľudí, môže pozitívne ovplyvniť mnohých ľudí. Dom charity sv. Vincenta sa totiž trikrát týždenne premieňal na útočisko pre ľudí bez domova a pomáhal im prekonať chladné počasie výdatnou dávkou polievky, ktorú pre nich pripravili kresťania z rôznych cirkví pôsobiach v Žiline. To všetko vďaka projektu Polievka pre ľudí bez domova, za ktorým stojí ekumenické spoločenstvo EKUZY. To sa spojilo s Diecéznou charitou Žilina a za pomoci dobrovoľníkov a charitných pracovníkov tento ekumenický projekt fungujúci vo viacerých mestách priniesli aj do Žiliny. Dobrá práca!

DCH ZA

Advent v Domove sociálnych služieb Samaria

DSS Samaria je denné centrum patriace Bratislavskej arcidiecéznej charite. Venujeme sa dospelým ľuďom trpiacim duševným ochorením, prevažne schizofréniou. Spolu s našimi klientmi sme prežili požehnaný adventný čas plný radosti a očakávania. 6. decembra sme u nás privítali Svätého Mikuláša, ktorý vniesol radosť do srdc našich klientov. Každý utorok sme mali duchovné okienko, kedy sme si spoločne pri svetle sviec adventného venca, čítali Božie slovo a mali sme aj možnosť dozvedieť sa niečo z histórie vzniku vianočných tradícií. Adventný čas u nás v Samarii vyvrcholil dňa 20. decembra vianočným večierkom, na ktorý boli pozvaní aj rodičia našich klientov. Klienti nášho zariadenia sa aktívne zúčastnili príprav a tento čas sme prežili spoločne v atmosfére prijatia a radosti, vo vzájomnom povzbudení, zaspievali a zahráli sme pre rodičov vianočné koledy, zavinovali vianočné vínke a popriali si, aby v nás svetlo, ktoré v Ježišovi prišlo na svet, stále horelo nádejou a láskou.

BACH



SKCH v Ugande stavia škôlku

Na severe Ugandy neďaleko hraníc s Južným Sudánom vyrastie slovenská škôlka. Slovenská katolícka charita, ktorá vďaka Centru Nepoškvrneného Srdca Panny Márie v tomto regióne bojuje s HIV a AIDS, už začala s jej výstavbou. Škôlka bude určená deťom z dedinky Unna vzdialenej len niekoľko metrov od centra SKCH.

SKCH



Výnos vianočnej zbierky prekonal 29-tisíc eur



Podporovatelia SKCH prispeli v predvianočnom čase ľuďom, ktorí sa ocitli v núdzi sumou takmer 30-tisíc eur. Taký je výnos vianočnej zbierky Blízko pri človeku, ktorú SKCH tento rok po prvýkrát realizovala spolu v 43 predajniach spoločnosti TESCO STORES SR, a. s. od Bratislavy až po Sninu a od Žiliny až po Komárno.

„Výnos zbierky Blízko pri človeku predstavuje 29 400 eur a bude použitý na podporu sociálnych a zdravotníckych služieb pre ľudí, ktorí sa na Slovensku ocitli v núdzi,“ povedal generálny sekretár Slovenskej katolíckej charity Radovan Gumulák. Zamestnanci Charity a dobrovoľníci zbierali finančné prostriedky počas štyroch decembrových týždňov vždy od stredy do soboty, a to od 29. novembra do 22. decembra 2012. Najviac peňazí (2 811,75 eura) vyzbierali zamestnanci a dobrovoľníci Spišskej katolíckej charity v Liptovskom Mikuláši.

Projekt Adopcia na diaľku sa rozrástol



Dlhoročný projekt SKCH Adopcia na diaľku® sa postupne rozrástá. Charita najnovšie do projektu zaradila Kazachstan a Ugandu, vďaka čomu sa Adopcia na diaľku® rozšírila aj na africký kontinent. „Do projektu sme zaradili nové krajiny, v ktorých mnohé miestne deti nemôžu kvôli nedostatku financií študovať. Pravidelná mesačná podpora darcov zo Slovenska týmto deťom umožní aktívne sa podieľať na svojej lepšej budúcnosti,“ povedal projektový manažér projektu Adopcia na diaľku® Peter Knapík.

V Ugande sa stalo lokálnym partnerom Centrum Nepoškvrneného Srdca Panny Márie, ktoré prevádzkuje priamo SKCH. V Kazachstane na úspešnosť projektu dozerá Caritas Kazachstan, ktorú vedie Slovák Vladimír Nemeč. Darcovia deti podporujú mesačne sumou 20 eur, pri Indii je to 15 eur.

Viac informácií o projekte je dostupných na stránke www.charita.sk.



foto: archív Karitas Slovakia

Zážitok z klimatického vzdelávania

Nangiro má 14 rokov. Žije v Turnane v Keni s otcom, babkou a súrodencami, jeho mama umrela. Turkana je suchá a prašná oblasť s malým úhrnom celoročných zrážok. Rodina žije z chovu kôz. Jeho úlohou je zabezpečiť zvieratám jedlo a vodu, no v týchto klimatických podmienkach je to nesmierne ťažké. V minulosti Nangirova rodina mala oveľa viac kôz, no kvôli čoraz dlhším obdobiam sucha uhynuli. Niekedy preto strávi celé hodiny prehliadaním okolia, kým nájde vhodné miesto na pastvu.

Zmena klímy a jej dopady ohrozujú životy mnohých ľudí na celom svete, nielen ten Nangirov. Vypuklým problémom sú však problémy v rozvojových krajinách, predovšetkým v subsaharskej Afrike. Trápenia chudobného juhu sa však netýkajú len Afriky, ale aj ostaných krajín nevynímajúc Slovensko. Slovenská katolícka charita (SKCH) preto v spolupráci s partnerskou organizáciou zo Slovinska Caritas Slovenia a s finančnou podporou Európskej komisie a SlovakAid pripravila projekt rozvojového vzdelávania zameraného na zmenu klímy a jej dopady na obyvateľov a krajiny subsaharskej Afriky.

„Cieľom projektu bolo primäť ľudí, aby sa zamysleli nad vzájomnou závislosťou krajín, ako aj pripomenúť, aké dôležité je chrániť životné prostredie. Jednou z cieľových skupín projektu boli školy a učitelia,“ hovorí o projekte generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák. Počas troch rokov projektový tím oslovil základné a stredné školy, z ktorých sa nakoniec rozhodlo zapojiť viac ako 160. Následne pre ne pracovníci Charity pripravili aktivity, ktorých hlavnou myšlienkou bola ochrana životného prostredia.

Týka sa nás zmena klímy?

Počas prvého roka projektu vznikol slogan – Zmena klímy sa ma netýka. Naozaj? Ten bol súčasťou listu, ktorým SKCH oslovila najprv základné školy. Otáznik znamenal priestor na uvažovanie pre žiakov a učiteľov, ktorí mali záujem dozvedieť sa odpoveď. Projektový tím v spolupráci so známym klimatológom prof. Milanom Lapinom a Slovenským skautingom vytvoril toolkit, didaktickú príručku, nosný materiál projektu určený pre učiteľov. Toolkit obsahoval údaje a fakty o zmene klímy, životné príbehy ľudí z Afriky, návrhy na rozvojové skupinové hry pre žiakov, DVD s filmom o rozvojovej práci a živote v chudobných krajinách.

„Učítelia ho mohli použiť na vyučovacej hodine, ktorej tematická náplň bola blízka globálnemu otepľovaniu. Samotnej distribúcii materiálov predchádzali regionálne semináre. Učítelia sa na nich mali možnosť dozvedieť viac o projekte, jeho cieľoch, o rozvojom vzde-

lávani a zmene klímy,“ vysvetlila projektová koordinátorka Mariana Ištoňová.

Projektový tím počas celého školského roka kontaktoval učiteľov, pripravil nové propagačné materiály: záložky, pohľadnice, plagáty, pexesá, kalendáre, ktoré mohli učitelia využiť ako motivačný element na vyučovacej hodine. Snažil sa udržiavať pravidelný kontakt so školami a tak prispieť k udržateľnosti projektu. Podobný proces sme opakovali aj so strednými školami. Pri príležitosti Dňa Zeme mali žiaci a študenti za úlohu vytvoriť krátke eko-video so svojim želaním Zemi. Zapojilo sa 14 škôl, pričom štyri najlepšie videá boli predstavené aj na medzinárodnej konferencii o zmene klímy v Bratislave. V apríli 2012 distribuoval projektový tím školám semenka slnečnic a plagáty, ktoré obsahovali krátke informácie o globálnom otepľovaní, ako aj tipy, ako je možné pozitívne zmeniť svoje správanie voči životnému prostrediu.

Cieľom projektu bolo primäť ľudí, aby sa zamysleli nad vzájomnou závislosťou krajín, ako aj pripomenúť, aké je dôležité chrániť životné prostredie.

Stovky odbehnutých kilometrov aj sadenie slnečnic

Fotografie ako sa žiaci venovali skrášľovaniu nielen školského dvora, sú uverejnené na stránke www.mladacharita.sk. Spomínaná stránka patrila medzi motivačné elementy. Školy vnímali pozitívne fakt, že práve ich výstupy sú na nej uverejnené. Všetky plagáty, eseje, básne, ktoré študenti a žiaci vypracovali, povzbudzovali projektový tím, že stav životného prostredia im nie je ľahostajný. Medzi najpopulárnejšie aktivity patrila Beh za klimatickú spravodlivosť. Cieľom tejto iniciatívy slovinského partnera bolo ubehnúť rovnaký počet kilometrov ako má rovník – teda 40 075 kilometrov. Pred samotným behom si mal každý zvoliť vlastný motív, súvisiaci so zmenou klímy, pre ktorý sa rozhodol zapojiť do tejto aktivity, napríklad vyjadriť solidaritu s rovesníkmi, ktorý v dôsledku sucha trpia hladom.

Okrem škôl sa projektový tím snažil priblížiť problematiku globálneho otepľovania aj širokej verejnosti, a to prostredníctvom mobilnej výstavy. Na 24 plagátoch mali jej návštevníci možnosť konfrontovať sa so skutočnými príbehmi zo subsaharskej Afriky, dozvedieť sa, čo je to zmena klímy. Súčasťou výstavy boli aj rady, ako zmeniť návyky konzumného spôsobu života, aby jeho dopad na životné prostredie bol čo najmenší. Zhasnúť svetlo v izbe, v ktorej momentálne nikto nie je, neumývať si zuby pod tečúcou vodou, nenechávať spotrebiče v pohotovostnom režime, triediť odpad. Aj týmito krokmi je možné zapojiť sa do boja za klimatickú spravodlivosť. Po troch rokoch sa nám podarilo presvedčiť mladú generáciu, že žiť jednoducho a solidárne je možné, no vyžaduje si to trpezlivosť a vieru, že aj vlastným správaním, postojom, dokážu ovplyvniť, čo sa deje okolo nich.

Mariana Ištoňová

Zoznam všetkých škôl zapojených do projektu nájdete na www.mladacharita.sk



Tento projekt bol realizovaný s podporou Európskej komisie, SlovakAid, Slovenskej katolíckej charity a Karitas Slovakia. Obsah tohto projektu nemusí nevyhnutne odrážať stanovisko Európskej komisie a nezahŕňa ani žiadnu zodpovednosť zo strany Európskej komisie.

Bilancovanie projektu rozvojového vzdelávania Slovenskej katolíckej charity z obdobia 2010 - 2012 s podtitulom: Za klimatickú spravodlivosť v rozvojových krajinách, so zameraním na subsaharskú Afriku.

170 zapojených základných a stredných škôl do projektu rozvojového vzdelávania SKCH v SR.

23 prednášajúcich v rámci 5 panelových diskusií na Medzinárodnej vedeckej konferencii o dopadoch zmeny klímy na rozvojové procesy v rozvojových krajinách a obyvateľstvo (nielen) na africkom kontinente - zdieľanie poznatkov za účasti reprezentantov a reprezentantiek z MZV SR, MŽP SR, strešnej organizácie národných charít (Caritas network), mimovládnych rozvojových organizácií, ako aj z univerzitného prostredia.

2 000 toolkitov, didaktických pomôcok na tému zmeny klímy, vytvorených a distribuovaných do škôl, knižníc, štátnych a mimovládnych inštitúcií.

2 662,32 ubehnutých km na Slovensku v rámci **Aktivity: Beh za klimatickú spravodlivosť** - iniciatívy pre celé školy, ktoré sa rozhodnú vyjadriť solidaritu svojim rovesníkom a rovesníčkam na africkom kontinente symbolickým obehnutím rovníka.

26 panelov s fotografiami (ukázkami dopadov zmeny klímy na život obyvateľstva v rozvojových krajinách a edukatívnymi popiskami, grafmi, mapkami) v rámci putovnej výstavy v nákupných centrách a knižniciach 8 najväčších slovenských miest.

50 workshopov „Ži jednoducho a solidárne“ na ZŠ a SŠ - na báze globálneho a neformálneho vzdelávania pri príležitosti konkrétnych medzinárodných dní, prepojených s globálnym otepľovaním.

15 000 ks propagačných materiálov (pohľadníc, kalendárov a knižných záložiek) a **2 000 ks informačných materiálov** (plagátov, letákov) pre školy i širokú verejnosť o problematike zmeny klímy.



1 000 sád klimatických kariet, vytvorených a distribuovaných do zapojených škôl (v podobe 20 fotografií zobrazujúcich konkrétne dopady zmeny klímy na rozvojové procesy v rozvojových krajinách a inštitúcií pre školy).

30 ucelených novinárskych prejavov o konkrétnych aktivitách projektu rozvojového vzdelávania SKCH, ale aj o dopadoch zmeny klímy na obyvateľstvo subsaharskej Afriky v slovenských médiách (v rámci prepojenia rozvojovej problematiky s mediálnou produkciou).

12 škôl reagujúcich na Aktivitu: Sadenie slnečníc - distribúciu slnečnicových semiačok zapojeným školám, v záujme vysvetliť spôsoby participácie, udržateľnosti a potravinovej bezpečnosti.

12 škôl reagujúcich na Súťaž pre školy - pri príležitosti Hodiny Zeme: fotografická i animátorská súťaž a ku dňu Zeme: multimediálna súťaž na zasielanie eko-videí.

5 regionálnych seminárov v oblasti rozvojového vzdelávania a klimatickej spravodlivosti pre učiteľov a učiteľky, vedené klimatológom prof. M. Lapinom.

15 diskusií na školách, vo farnostiach a kultúrnych centrách po celom Slovensku - o fungovaní humanitárnych a rozvojových projektov SKCH na africkom kontinente - za prítomnosti terénnych pracovníčok z Ugandy.

5 000 ks tematického vydania časopisu Charita zameraného na problematiku rozvojového vzdelávania a zmeny klímy - záverečná aktivita projektu.

2 elektronické verzie EKOkvizu a EKO hry, uverejnené na aktualizovanej stránke www.mladacharita.sk.





foto: Palo Markovič

Konferencia: Zmena klímy sa týka nás všetkých, zhodli sa odborníci

Zmenu klímy majú na svedomí najmä bohaté krajiny, tie sa s ňou však, na rozdiel od tých chudobnejších dokážu ľahšie vyrovnáť. Rozvojové krajiny preto potrebujú našu pomoc a solidaritu, pripomína Slovenská katolícka charita.

Klimatická zmena a jej dopady na obyvateľstvo by nemali byť predmetom záujmu len klimatológov, ale vážny záujem o zmenu klímy by mali prejavíť aj vlády, mimovládne organizácie, univerzity, neziskové organizácie či cirkev. Zhodli sa na tom účastníci medzinárodnej konferencie Zmena klímy – možný dopad (nielen) na obyvateľstvo a rozvojové projekty, ktorú v polovici novembra v Bratislave zorganizovala Slovenská katolícka charita (SKCH).

„Dôsledky klimatickej zmeny postihujú všetky krajiny bez rozdielu. Chudobné krajiny sa však nevedia s novými problémami, ktoré má na svedomí klimatická zmena, vyrovnáť tak ako bohaté vyspelé krajiny a dôsledky sa ich preto dotýkajú najviac,“ povedal na konferencii generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák. SKCH sa preto podľa neho svojimi projektmi a činnosťou snaží zmeniť povedomie spoločnosti, ale aj slovenskej vlády a dosiahnuť, aby ľudia aj politici prispeli k zmierneniu dopadov klimatickej zmeny.

To, že klimatickú zmenu majú na svedomí najmä bohaté krajiny, potvrdil aj významný slovenský klimatológ z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského Milan Lapin, podľa ktorého má 20 percent obyvateľstva zodpovednosť za 80 percent činností, ktoré spôsobujú klimatickú zmenu. „Je tu veľký nepomer v zodpovednosti za klimatickú zmenu. Jej dôsledky budú predovšetkým negatívne a len v malej miere pozitívne,“ konštatoval Lapin s tým, že rozvojové krajiny budú mať veľké problémy vyrovnáť sa s týmito dôsledkami.

Zmena klímy sa vo veľkej miere dotýka krajín najmä v subsaharskej Afrike, čo potvrdil aj prezident Charity Burkina Faso biskup Paul Ouedraogo. „Pravidelne sa u nás striedajú extrémne suchá a extrémne záplavy, čo spôsobuje veľké problémy našim obyvateľom. Vlády, ktoré sú najviac zodpovedné, preto musia podporovať princíp klimatickej spravodlivosti,“ pripomenul biskup Ouedraogo. Súčasná situácia na africkom kontinente je podľa neho výzvou nielen pre vlády, ale aj pre cirkev, charitu a mimo-

vládne organizácie, pretože pri boji s podvýživou, chorobami či výkyvmi počasia môžu pomôcť africkému obyvateľstvu napríklad novými postupmi v poľnohospodárstve alebo prevenciou v najviac postihnutých oblastiach.

Konferencia bola završením trojročného projektu rozvojového vzdelávania, ktorému sa venujeme v tomto čísle časopisu Charita. SKCH ho začala realizovať v roku 2010. Hlavným cieľom projektu bolo informovať verejnosť o klimatických zmenách v krajinách tretieho sveta a zvyšovať pocit spoluzodpovednosti, spravodlivosti a solidarity s ľuďmi v núdzi. „Chceli sme tiež upriamiť pozornosť ľudí na rozvojové otázky a vplyv klimatických zmien v Afrike,“ vysvetlila koordinátorka projektu Mariana Ištoňová. Práve v Afrike musia najchudobnejšie skupiny obyvateľstva čoraz častejšie čeliť opakujúcim sa vlnám horúčav, sucha a zmenám dažďových cyklov, dôsledkom ktorých mnohé krajiny trápia nízke úrody, šírenie nákazlivých chorôb či nedostatok pitnej vody.

Lukáš Melicher

Súťaž eko-videí “Odkaz Zemi”

Každoročne, vždy 22. apríla oslavujú ľudia na celom svete Deň Zeme. Deti a mládež zo slovenských základných a stredných škôl mali pri tejto príležitosti možnosť zapojiť sa do našej multimediálnej súťaže a vyjadriť svoj názor vytvorením krátko eko-filmu. Výsledné snímky prekonal očakávanie Charity.

1.miesto

Katarína Chovanová

Berenika Tužilová

Renáta Bacúrová



2.miesto

Janka a Jarka Sýkorové



3.miesto

Catherine Sikorová

Juraj Hallon



3.miesto

Ninka Lanáková

Dorotka Dobošová



foto: Palo Markovič

Do multimediálnej súťaže Charity ako jednej z aktivít projektu rozvojového vzdelávania, ktorá trvala od 22. marca do 22. mája 2012, sa nakoniec zapojilo 14 škôl z celého Slovenska. Všetky zaslané videá si možno pozrieť na internetovej stránke www.mladacharita.sk. Predsedom poroty, ktorá po dlhom rozhodovaní určila poradie víťazných snímok, bol spolupracovník SKCH Michal Fulier. Tento dokumentárny fotograf a kameraman vo väčšine snímok ocenil „nasadenie mladých, s akým sa pustili do spracovania neľahkej témy“ a hoci súťažiaci neštudovali na filmových školách, podľa Fuliera boli výsledky ich práce originálne a na veľmi dobrej úrovni.

My sme zmena!

Na treťom mieste sa umiestnili dve školy. Gymnázium Hlinská zo Žiliny hneď v názve upozorňovala na to, že „Ty si zmena!“, teda každý z nás môže spraviť niečo pre zachránu tejto planety a zodpovedne sa postaviť ku zmenám na Zemi. Porota na filme ocenila kvalitný herecký výkon, pôsobivú hudbu, ako aj zmysel pre prácu s efektami ako účinná ozvena či opakované zábery v rámci strihovej skladby. Video upútalo aj od-

ľahčením problematiky vtipným podaním témy globálneho otepľovania.

Šikovné dievčatá Dorotka, Ninka a Hanka zo ZŠ Angely Merici v Trnava ďakovali Bohu a prírode za tie najobvyčajnejšie veci, ktoré nie sú na každom kontinente bežne dostupné, teda za zeleň, voňavé stromy, lúčne kvety, vtáctvo, drobnú zver. Dievčatá ako moderátorky do objektívu kamery hovorili to, čo mali na srdci: „Zemička naša obľúbená, my ťa máme tak radi!“, „Znečisťujete prírodu? To je veľká chyba!“ Najpôsobivejšou scénou filmu je upratovanie školského dvora, keď jedna z moderátoriek zdvihne zo zeme kúsok zahodenej cigarety a demonštratívne nám ho všetkým „strčí pod nos“ – jednoduché, no účinné gesto.

Niekedy slová nie sú potrebné

Dievčatá z Gymnázia A. Bernoláka v Námestove ponúkli publiku praktické rady, ako chrániť životné prostredie, napríklad zatvárať vodovodný kohútik, vyrobiť si domáci kondicionér na vlasy, šetriť pitnú vodu či zasadiť strom. Ich eko-video skončilo v súťaži na druhom mieste. Z filmu bolo cítiť, že autoriek sa téma dotýka a nakrúcanie im robilo radosť. Podľa predsedu poroty Michala

Fuliera dokázali, že „vnútorná zaangažovanosť je dôležitejšia ako technické spracovanie“. V rámci obsahu spomínajú nelegálne výrubu aj zvieratá, ktoré majú na muške pytlaci.

Absolútnym víťazom multimediálnej súťaže SKCH sa stal tím z Gymnázia sv. Tomáša Akvinského v Košiciach. Ponúkli publiku profesionálne pripravený a realizovaný krátky film o vzťahu mladých ľudí k prírode. Človek často komplikovane hľadá cestu k sebe samému a v období, keď sme viac a viac zahltení množstvom informácií, nepozná konkrétne návody ako ochraňovať životné prostredie. Všetko robí intuitívne, cestou poznania, potrebným stíšením sa v prírode a uvedomením si súvislostí – ako veľmi človeka formuje okolie, no zároveň ako on sám môže názory tohto okolia meniť, formovať. Košický tím v strižni výborne pracoval s veľkosťami záberov, prepracovanými záverečnými titulkami a uhlami snímania príbehu. Film k nám prehovára veľmi zrozumiteľným jazykom, hoci v ňom nezačujeme jediné hovorené slovo. A v tom je čarovný! Gratulujeme a ďakujeme za účasť!

BB, MI

Dopady zmeny klímy pociťujeme čoraz intenzívnejšie i na Slovensku

Jeden z najmladších klimatológov v Česku a na Slovensku, Jozef Pecho, vysvetľuje, ako sa Zem globálne otepľuje, prečo sa topia ľadovce v Arktíde a ako môže každý z nás zmierniť negatívne prejavy zmeny klímy.

Ako by ste krátko a zrozumiteľne vysvetlili laickej verejnosti, čo znamená zmena klímy?

Ide o zmeny všetkých známych fyzikálnych (meteorologických) veličín, ktorými opisujeme nielen momentálny stav počasia, ale v dlhodobom časovom horizonte aj jeho priemerný charakter, teda klímu. Ide predovšetkým o zmeny (nárast) teploty vzduchu, atmosférických zrážok, vlhkosti vzduchu, oblačnosti a v neposlednom rade aj prúdenia vzduchu. Klimatická zmena nie je preto ani zďaleka len o globálnom otepľovaní, aj keď pochopiteľne, samo o sebe stojí na jej začiatku, pretože všetky ostatné veličiny sa menia najmä v závislosti od zmien teploty vzduchu.



foto: archív Jozef Pecho

Aký to má vplyv na obyvateľstvo?

Razantný ústup horských ľadovcov, zmenšovanie plochy morského ľadu v Arktíde, rast hladiny oceánov, alebo aj posun rozšírenia výskytu rastlinných a živočíšnych druhov, sú len najbadateľnejšie prejavy klimatickej zmeny a mnohé z nich začínajú pre ľudskú spoločnosť prinášať aj dosť nepríjemné dopady. Napríklad menej častý výskyt daždivých dní v niektorých oblastiach sveta vedie k dlhodobému suchu, ktoré predstavuje problém nielen z pohľadu produkcie potravín, ale aj schopnosti zásobovať ľudí vodou. Zmena klímy vedie aj k zmenám charakteru počasia, ktoré sa v mnohých oblastiach stáva extrémnejšie (vlny horúčav, extrémne zrážky, náhle zmeny teploty vzduchu).

Odvšadiaľ počujeme, že za globálne otepľovanie si môžeme sami. Je to pravda?

Z veľkej časti je to pravda, pretože za spomínanými zmenami chemizmu atmosféry treba vidieť najmä ľudské hospodárske aktivity, akými sú produkcia a spotreba energie, doprava, odlesňovanie, zintenzívňujúce sa poľnohospodárstvo, ale napríklad aj výroba cementu. Každá tona spáleného uhlia alebo ropy vedie k produkcii oxidu uhličitého (CO₂), ktorý popri vodnej pare patrí medzi najvýznamnejšie skleníkové plyny. Tie dokážu v atmosfére zadržiavať teplo vznikajúce ohrievaním zemského povrchu priamym slnečným žiarením.

Toto teplo šíriace sa od zemského povrchu do atmosféry je molekulami skleníkových plynov zadržované a „odrážané“ späť smerom nadol, k zemskému povrchu. Problémom ale je, že tento efekt sa práve v dôsledku vyšších koncentrácií CO₂ a niektorých ďalších skleníkových plynov neustále a rýchlo zosilňuje, čo sa prejavuje najmä zvyšovaním priemernej globálnej teploty.

Najviac príkladov negatívnych vplyvov zmeny klímy na životy ľudí vidávame na africkom kontinente. Prečo?

Rozvojové krajiny sú často príliš chudobné na to, aby sa s jej následkami dokázali rýchlo vyrovnáť. Nie je to však ani zďaleka len o peniazoch, ale aj o správnom „know-how“. V Európe v porovnaní s rozvojovým svetom máme stále lepšie materiálne podmienky na to –bojovať s týmito dopadmi. Ak však v nasledujúcich desaťročiach presiahne rýchlosť zmeny klímy hranicu „znesiteľnosti“, veľké problémy bude mať aj rozvinutý svet, vrátane ekonomicky najsilnejších štátov.

Na Slovensku sa nemusíme obávať, že zmena klímy zmení naše životné návyky?

Prejavy klimatickej zmeny sú viditeľné aj na Slovensku. Zvyšovanie priemernej ročnej teploty má pozitívny vplyv na rozširovanie hlavného vegetačného obdobia. Treba si však priznať, že sa čoraz

viac objavujú práve tie negatívnejšie prejavy klimatickej zmeny – extrémne počasie v podobe silnejších búrok, častejší výskyt povodní, dlhšie trvajúce suchá a extrémnejšie vlny horúceho počasia v lete.

Zmena klímy si celkom určite vyžiada aj na Slovensku zmenu našich životných návykov. Odklon od konzumnej spoločnosti, prechod k lokálnemu samozásobovateľskému poľnohospodárstvu, využívanie lokálnych zdrojov energie môžu byť však celkom pozitívne zmeny pre našu spoločnosť.

Globálne otepľovanie netreba brať na ľahkú váhu. Vyskytujú sa však aj názory, že nič vážne sa nedeje a Zem si so všetkým poradí. Ako to teda je?

Pravdepodobne po prvý raz v histórii Zeme sa na jej povrchu vyskytuje biologický tvor, ktorý dokáže ovplyvniť klímu na globálnej úrovni. Pokiaľ je však toto pôsobenie nekontrolovateľné, potom je to veľmi nebezpečná hra – nielen pre nás ľudí, ale aj pre celú biosféru. Zem sa s touto rýchlou klimatickou zmenou celkom určite dokáže vyrovnáť. Otázkou ale je, či to dokážeme aj my, ľudia, so svojou zložitou technologickou civilizáciou.

Razantný ústup horských ľadovcov, zmenšovanie plochy morského ľadu v Arktíde, rast hladiny oceánov, alebo aj posun rozšírenia výskytu rastlinných a živočíšnych druhov, sú len najbadateľnejšie prejavy klimatickej zmeny a mnohé z nich začínajú pre ľudskú spoločnosť prinášať aj dosť nepríjemné dopady.

Ako sme na tom so zabezpečením obživy? Naozaj v moriach ubúda rybná a je ich menej pre extrémne suchá a nedostatok dažďov?

Potravinová bezpečnosť v rozvinutých, a predovšetkým v rozvojových krajinách je pre dopady klimatickej zmeny veľmi ohrozená. Kľúčový problém budúcnosti je, ako nakrmiť stále rastúci počet obyvateľov sveta v čase, keď produkcia potravín začína narážať na svoje limity a je ohrozovaná aj zmenou klímy. Nedostatok potravín sa prejavuje v takmer nekontrolovateľnom náraste cien základných potravín. Celkový stav svetových zásob vybraných potravinových komodít klesá aj v dôsledku takých udalostí, akými boli veľké straty na úrode obilia v Rusku v roku 2010 (ako dôsledok mimoriadnych horúčav v lete 2010).

Súčasný oceány sú v skutočne dezolátnom stave. Nielen komerčný rybolov, ale aj rýchle zmeny oceánskeho prostredia (rast teploty a kyslosti vody ohrozuje celé potravinové reťazce, najmä v tropických oblastiach) výrazne ohrozujú produkčnú funkciu tohto prostredia, nehovoriac o dôsledkoch znečistenia oceánov pesticídmi, ťažkými kovmi, ropnými látkami či dokonca plastmi.

Ste jedným z najmladších klimatológov na Slovensku. Doktorát si dokončujete na akademii vied v Českej republike. Prečo ste sa dali na klimatológiu?

Klimatológia ma zaujala až na strednej a potom hlavne vysokej škole. Tomuto odboru sa venujem už asi 15 rokov. Je to jedna z najkomplexnejších prírodných vied akú poznáme. Musíte mať základy nielen zo samotnej meteorológie, ale aj z geografie, štatistiky, fyziky, geológie, histórie, chémie a biológie. Trvá roky, kým pochopíte aspoň tie najzákladnejšie zákonitosti formovania klímy a jej dlhodobé

zmeny. Človek sa v tomto odbore učí stále, stále objavuje nové. A to je na klimatológiu to najkrajšie.

Na novembrovú konferenciu SKCH v Bratislave ste s kolegom Alexandrom Ačom pripravili zaujímavý príspevok. Čomu presne sa venovali?

Predstavili sme problematiku spojitosti výskytu rôznych typov poveternostných extrémov s klimatickou zmenou – výsledky výskumu vln horúčav, sucha, extrémnych zrážok, hurikánov a tajfúnov i ďalších fenoménov z celého sveta. Článok dokazuje, že určité typy majú skutočne tendenciu byť výraznejšie či vyskytovať sa častejšie v teplejšej klíme. Ukazuje sa, že k niektorým extrémnym udalostiam počasia by bez klimatickej zmeny možno nedošlo, alebo došlo v oveľa menšom rozsahu.

Keby nebolo uznávaného odborníka na túto problematiku – profesora Lapina, možno by sme o klíme ani netušili. Venuje sa na Slovensku zmene klímy a klimatológii dostatočná pozornosť?

Profesor Milan Lapin je nielen slovenskou klimatologickou špičkou, ale aj vážnym a uznávaným odborníkom v zahraničí. Práve vďaka nemu sa pojmy ako klimatická zmena alebo skleníkový efekt atmosféry dostal do „uší“ laickej verejnosti. Mal som to veľké šťastie, že som u profesora mohol nielen študovať, ale s ním spolupracovať. Myslím ale, že aj napriek tak výraznej osobnosti, akou profesor Lapin je, problému klimatickej zmeny sa u nás venuje len malá pozornosť. Pozitívne však je, že sa s ním začínajú zaoberať samosprávy. Uvedomujú si totiž, že lokálny rozvoj bude v budúcnosti veľmi limitovaný práve dopadmi klimatickej zmeny.

Ako vážne treba brať katastrofické scenáre a predpovede počasia na najbližšie storočie?

Scenáre budúceho vývoja klímy v najbližšom storočí neprinášajú veľmi príjemnú perspektívu. Pravdepodobne vzrastie globálna teplota vzduchu o 3 až 4°C do konca tohto storočia. Nezdá sa to možno veľa, no keď k tomu dôjde, pôjde o najrýchlejšiu klimatickú zmenu v známej geologickej histórii Zeme (za posledných najmenej 60 miliónov rokov).

Všetko bude pochopiteľne závisieť od toho, akým smerom sa bude vyvíjať celá spoločnosť, ako vyriešime náš problém so získavaním dostatočne veľkého množstva energie, ako sa vysporiadame s populačným rastom a celým radom ďalších globálnych problémov. Rozhodujúce však bude obmedziť naše obrovské emisie oxidu uhličitého na čo možno najnižšiu mieru.

Ako môžeme proces globálneho otepľovania a negatívnych prejavov zmeny klímy zastaviť?

Obávam sa, že globálne otepľovanie a negatívne prejavy klimatickej zmeny už nie sme schopní v tomto štádiu nijako zastaviť. Nech už teraz spravíme čokoľvek, otepľovanie bude ďalej pokračovať niekoľko desaťročí, a to najmä kvôli tepelnej zotrvačnosti oceánov a faktu, že globálna teplota začína ešte len dobíhať súčasnú vysokú koncentráciu CO₂ v atmosfére. Čo však môžeme celkom určite urobiť, je pokúsiť sa zmierniť rýchlosť tohto otepľovania na znesiteľnejšiu mieru (najmä prostredníctvom zníženia emisií CO₂) a obmedziť tak najnegatívnejšie dopady. Problematika klimatickej zmeny je pre nás všetkých veľmi kľúčová. Pravdepodobne ešte nikdy v histórii nebolo pre nás tak mimoriadne dôležité, aby sme zmenám, ktoré sa okolo nás odohrávajú, do hĺbky porozumeli a prehodnocovali náš životný štýl a prístup k prírode. Ide o naše kolektívne prežitie.

Božena Baluchová

Školy projekt uvítali, priniesol im zážitkové učenie

Do projektu rozvojového vzdelávania sa zapojilo 100 základných a 70 stredných škôl z celého Slovenska. Ako prebiehala spolupráca na zapojených stredných a základných školách, priblížili pedagógovia, žiacka zo ZŠ Bukovecká v Košiciach a študentky Gymnázia Antona Bernoláka v Námestove.



Klimatickú spravodlivosť mám vo svojom srdci

S realizovaním projektu klimatickej zmeny na našej škole boli spojené mnohé aktivity. Napríklad beh za klimatickú spravodlivosť, ktorým sme zabehli 492 km okolo jazera na sídlisku, spojil malých aj veľkých žiakov. Maľovali sme výtvarné práce s tematikou „Ži jednoducho a solidárne“. Taktiež si každý z nás mohol zasadiť semienko

„Klimatické zmeny“ v Košiciach

Košice ako druhé najväčšie mesto Slovenska je preslávené nielen Medzinárodným maratónom mieru ale aj sledovaním klimatických zmien. Kto sa venuje tomuto globálnemu problému ľudstva v meste? No predsa žiaci jednej z košických základných škôl.

ZŠ Bukovecká 17 v Košiciach je výnimočná nielen tým, že má partnerskú školu až v ďalekom Afganistane, ale tiež tým, že jej žiaci podporujú adoptovanú afganskú žiačku z Kábulu, aby mohla navštevovať školu. Všetci žiaci spolu s učiteľmi uskutočnili klimatický beh do „Kene“ a na pôde školy privítali nevidiaceho bežca Henryho Wanyoike z Kene. To nie je všetko. V rámci globálnych týždňov zažívali ozónovú diery, vytvárali práce z odpadového papiera, realizovali deň bez elektriny, zaoberajú sa Fair Trade tematikou a uskutočnili sídliskovú kampaň k separovanému zberu papiera pod názvom „Neseparujte sa, separujte s nami!“.

Prečo to robia? Lebo ich zaujíma najdôležitejšia téma „Klimatické



slniečnice, ktoré nám pri dôkladnej starostlivosti vyrástlo. Tieto aktivity sme realizovali zážitkovým učením, čo bolo naozaj zábavné. Projekt sa mi veľmi páčil a určite sa nám oplatilo zapojiť sa do neho. Všetko, čo sme sa naučili aktivitami globálneho vzdelávania o chudobných rozvojových krajinách nám navždy zostane v srdci.

žiacka 9. ročníka Radka Straková

zmeny“ a z ich aktivít je jasné, že zmena klímy sa týka naozaj všetkých. Vďaka projektu SKCH „Klimatické zmeny“ sa mohli o tejto problematike dozvedieť viac prostredníctvom klimatických kariet, aktivitami „Ži jednoducho a solidárne“. Pestovaním slnečnic si potvrdili, že bez prístupu k vode neexistuje život a DVD „Dosah zmeny klímy“ im priblížilo túto tému ešte bližšie.

Učitelia, ktorí pripravujú pre deti tieto zážitkové aktivity naozaj pre-pájajú témy globálneho rozvojového vzdelávania, ktoré majú v školskom vzdelávacom programe s praxou. Vychovávajú žiakov, ktorým vôbec nie je ľahostajné, čo sa okolo nich deje so životným prostredím. Spoločne sa riadia heslom „Mysli globálne, konaj lokálne“ a pre-pájajú tak problematiku klimatických zmien do svojho každodenného života a z ich aktivít je jasné, že vedú sa správať environmentálne.

učiteľka geografie a etickej výchovy Mária Vitikáčová

Školské aktivity, nástroj klimatickej spravodlivosti

Solidarita ako priorita mladých na gymnáziu v Námestove

Keďže na Gymnázium Antona Bernoláka v Námestove študuje veľa tvorivých a aktívnych študentov i študentiek, škola ponuku participovať na projekte rozvojového vzdelávania SKCH privítala s nadšením. Hoci bola problematika klimatickej zmeny mladým známa najmä z hodín biológie a geografie, zapojením sa do projektu Charity si vedomosti prehĺbili. Na škole mladí organizujú akcie pri príležitosti Dňa Zeme, Dňa vody či Dňa boja proti AIDS. „Študentov najviac zaujala výzva nakrútiť eko-video ako ich odkaz Zemi,“ hovorí pedago-



gička Janka Březíková. Pani učiteľka trom študentkám, ktoré sa do súťaže zapojili a stali sa finalistkami multimediálnej súťaže nepomáhala, len ich motivovala, aby sa do súťaže zapojili a pripomínala im termíny.

Eko-film, nakrútený s nadšením i humorom

Námestovské dvojčatá Janku a Jarku Sýkorové nakrúcanie krátkych filmov veľmi baví. Téma súťaže ich zaujala hneď od začiatku, tak sa do toho nadšene pustili. Rovesníkom a rovesníčkam sa snažili s humorom radiť ako sa šetrne sprchovať, čím si umývať vlasy a prečo vlastne šetriť prírodu. Šikovné sestry dopĺňajú: „Chceli sme všetkým ukázať pár jednoduchých a účinných rád, ktorými sa riadime my sami. Sprevdzdať ich názorne a veselo týmito inštrukciami.“ Po-darilo sa im to na výbornú. Niet divu! Ich mama je výtvarníčka, otec fotograf, od malička tak boli vedené k otvorenejmu nazeraniu na svet a ku kultúre a umeniu.

Keď sa 16-ročných študentiek opýtate, aká ďalšia aktivita z projektu SKCH ich oslovila, odpovedia rýchlo: „Beh za klimatickú spravodlivosť! Zapájali sme sa do nej, aby sme tak symbolicky objali Zem a mysleli na iné deti v iných častiach planéty. Je to pekná myšlienka.“ Keď sa zamyslia nad tým, aký ďalší tematicky orientovaný projekt rozvojového vzdelávania z dielne SKCH by privítali v budúcnosti, navrhujú projekt, zaoberajúci sa zdravým spôsobom života a stravovaním. „Podľa nás môže byť napríklad obezita problémom mladých ľudí v budúcnosti,“ nazdávajú sa študentky.

Rovesnícka solidarita smerom k subsaharskej Afrike

Dospievajúce stredoškolačky z Námestova hovoria aj o tom, čo ich najviac prekvapilo v spojitosti s globálnymi problémami v rozvojových krajinách. „Nevedeli sme si predstaviť, aká zlá situácia je v subsaharskej Afrike. Až z obrázkov a opisov sme pochopili, aké sú tam životné podmienky. Napríklad život v slumoch bez vody a nám samozrejmych, bežných vecí dennej spotreby,“ priznávajú. Pedagogička Janka Březíková potvrdzuje, že u študentov a študentiek sa vďaka projektu Charity prehĺbila rovesnícka solidarita a kritické



myslenie. „Našich mladých zaujíma, ako žijú ich rovesníci v iných krajinách. Je to pre nich dôležité. Vďaka tomu si viac vážia bežné veci, ktoré nie sú vôbec dostupné napríklad na africkom kontinente či v iných chudobných krajinách. Viac o globálnych problémoch diskutujú. Sú ochotní pomáhať, venovať čas a energiu iným.“

Myslieť na budúce generácie

Medzi námestovskými mladými sa objavili ľudia so zaujímavým názorom na globálne otepľovanie a budúcnosť našej planéty. Sestry Sýkorové svoj názor dokonca pretavili do krátko-filmu. Keď sa ich opýtate ako môže mladý človek bojovať proti negatívnym dôsledkom otepľovania, odvetia spoločne: „Nemali by sme sa stať pohodlnými a ničiacimi prostredie okolo. Mali by sme viac myslieť do budúcnosti, na budúce generácie.“

Ich pedagogička Janka Březíková si uvedomuje, že na výchovu mladého človeka a formovanie osobnosti nestačí niekoľko mesiacov či rokov neformálnych aktivít, zameraných na globálne problémy. Podľa nej je výchova komplexná a dlhodobá záležitosť. Charita k nej však svojím projektom významne prispela. „Každá aktivita a skúsenosť počas štúdia však formuje osobnosť človeka a má vplyv na jeho rozhodovanie v budúcnosti. Preto takéto školské a mimoškolské projekty majú určite zmysel a ich odkazy sa ukladajú v srdciach aj myšliach mladých ľudí,“ uzatvára pani učiteľka z Gymnázia Antona Bernoláka v Námestove – právom hrdá na úspechy svojich študentov a študentiek.

Text: BB, MI

Dôsledky zmeny klímy poznám z terénu, nie odborných publikácií

Slovenská katolícka charita už druhý rok prostredníctvom svojho projektu v regióne Kericho v Keni zvyšuje potravinovú bezpečnosť chudobných a zraniteľných skupín obyvateľstva. Projektová asistentka Anna Bartošová sa pri svojej práci stretáva s problémami, ktoré s klimatickou zmenou priamo súvisia.



foto: archív SKCH

Pre mnohých, ktorí po prvý raz navštívia kraj Kericho, synonymum kenských čajových plantáží, je táto oblasť zeleným rajom, ktorému sa dostáva množstvo dažďa a ktorá nemá zjavné problémy. Pri bližšom pohľade však možno odhaliť, že zeleň nie je znakom celého regiónu.

V piatich administratívnych oblastiach tohto kraja sa v okresoch Kericho West, Bomet a dolných častiach Kipkelionu nachádzajú polosuché zóny. Väčšina ľudí žijúcich v okrese Kericho sa venuje poľnohospodárstvu a chovu hospodárskych zvierat. V posledných rokoch si však obyvateľstvo žijúce v polosuchých oblastiach muselo poradiť s extrémnymi zmenami počasia. Tieto oblasti sužuje nedostatok zrážok, nedostatočné zdroje vody a celkovo drsné prostredie, ktoré prehĺbili potravinovú neistotu v regióne. Okrem toho väčšina ľudí nemá dostatočné znalosti a zručnosti, ako najlepšie využívať dostupné zdroje, čo vyústilo do odlesňovania, pôdnej degradácie a eró-

zie pôdy, keďže ľudia hľadajú cesty a spôsoby ako zvýšiť svoje zdroje potravy a príjmu. Pre svoju polohu v oblasti pestovania čaju sú často prehliadané zo strany vlády, najmä čo sa týka zabezpečenia zdrojov vody, sanitácie a poľnohospodárstva. Okrem nedostatku vody a potravinovej neistoty, tieto oblasti zároveň čelia problémom, ktoré sú spojené s nízkou úrovňou príjmov pre zníženú výnosnosť pôdy a rastúci výskyt krádeží dobytky. Uvedené problémy predstavujú hrozbu pre životy komunit v týchto polosuchých zónach, ktoré za posledné roky zaznamenali neúrodu plodín, úmrtia dobytky a zvýšený výskyt chorôb šírených vodou.

Diecéza Kericho posudzovala potreby ľudí v dedinách Kapelartet a Kebeneti v snahe zainteresovať komunity do procesu identifikovania a analýzy problému. Tri hlavné problémy, ktoré komunita identifikovala, sú a) akútny nedostatok vody, ktorý sa pripisuje odlesňovaniu, zmene klimatických podmienok a nedostatku prostriedkov na prieskum alternatívnych zdrojov vody; b) nedostatok vhodných potravín a tretím problémom je chudoba. Jej základné príčiny sú sucho, zlé plánovanie v oblasti poľnohospodárstva, ktoré vyplýva z nedostatočných odborných znalostí a chatrné zdravie, ktoré sa pripisuje konzumácii nevyrovnanej výživy, nedostatočnej hygieny a sanitácii. Táto analýza ukázala, že na život miestnych obyvateľov má klimatická zmena významný vplyv. Slovenská katolícka charita preto v tomto regióne spustila svoj dvojročný projekt, ktorým sa snaží zlepšiť potravinovú bezpečnosť chudobných a zraniteľných skupín obyvateľstva. Niektoré z aktivít projektu sú zamerané na zníženie zraniteľnosti komunity v súvislosti s účinkami klimatických zmien, ktoré sú dôsledkom dlhodobých, stále sa predlžujúcich období sucha. V rámci projektu napríklad založíme lesné škôlky, vysadíme rýchlorastúce stromy, aby sme zabránili odlesňovaniu a našou snahou bude vyriešiť aj nedostatok nezávadnej vody.

Anna Bartošová

Nemôžeme zostať ľahostajní



foto: internet

Skúsenosti potvrdzujú, že tak prirodzené spoločenstvá rastlín a živočíchov ako aj ľudská spoločnosť sa v každom regióne na Zemi prispôbili nejakým klimatickým podmienkam, ktoré prevládali v bezprostredne predchádzajúcom období. Klimatológovia a aj odborníci z iných odborov sa zhodli na tom, že toto adaptačné obdobie je v priemere okolo 50 rokov a že za závažné možno považovať také zmeny klímy, ktoré prekročia v prípade oteplenia alebo ochladenia 2 °C za 100 rokov. Chápeme to tak, že ide o zmenu 30-ročných priemerov klimatických prvkov (teplota vzduchu, úhrny zrážok atď.). Svetová meteorologická organizácia (WMO) odporučila za štandardné klimatické normály také dlhodobé charakteristiky klímy, ktoré sú spracované z kvalitných 30-ročných meteorologických pozorovaní. Teraz sú v platnosti na celom svete štandardné klimatické normály vypočítané z obdobia 1961-1990.

Skúsenosti z mnohých odborov potvrdili, že ekosystémy (spoločenstvá rastlín a živočíchov) a aj sociálne a ekonomické systémy (človek) všetkých regiónov na Zemi prekonalí v minulosti bez závažnejších problémov nástrahy zmien a premenlivosti klímy a aj krátkodobé extrémne počasia, pokiaľ nezaznamenali významnejšie

odchýlky v rámci susedných 30-ročných období, čiže také, aké mali v pamäti z predchádzajúcich generácií svojich predchodcov. V súčasnosti sme svedkami zmeny klímy, ktorá tieto hranice značne prekračuje. Napríklad v strednej Európe sa za posledných 130 rokov oteplilo v priemere takmer o 2 °C a významne sa zmenil charakter atmosférických zrážok. Ešte väčšia zmena klímy nastala za posledných 50 rokov, keď sa postupne oteplilo tiež takmer o 2 °C. Systematické meteorologické merania máme na Zemi od roku 1850, v strednej Európe od roku 1775. Na základe toho môžeme konštatovať, že v posledných 23 rokoch boli približne 5-krát častejšie preknané doterajšie rekordy najvyššej dennej teploty ako rekordy najnižšej dennej teploty (od začiatku meteorologických pozorovaní). To ovplyvnilo aj rad iných extrémov počasia. Podobné zmeny boli zaznamenané v celom rade iných regiónov na Zemi, vrátane rozvojových krajín. Máme tak relatívne dosť skúseností s posudzovaním adaptačných schopností rastlín, živočíchov a aj človeka v súvislosti s načrtnutými zmenami klímy.

Vzhľadom na to, že sa očakáva ešte väčšie zrýchlenie zmien klímy v súvislosti so zosilňovaním skleníkového efektu atmosféry, nemôžeme zostať ľahostajní ani k možným závažným negatívnym dôsledkom. Ide predovšetkým o také regióny na Zemi, kde obyvateľstvo nemá dostatok finančných a iných prostriedkov na to, aby sa mohlo úspešne pripraviť a prispôsobiť na podmienky meniacej sa klímy.

Klimatológ Milan Lapin

AIDS nie je problémom iba Afriky



foto: archív Jozef Šuvada

Lekár a pedagóg Jozef Šuvada pracuje na Slovensku, ale dlhodobo aj v rozvojových krajinách. Tam vníma každý deň dopady zmeny klímy. Napríklad hlad z dôvodov, ako je erózia pôdy, vysychanie vodných zdrojov, odlesňovanie, znečistenie vodných tokov, požívanie toxických produktov a následné ubúdanie rýb. Rovnako však aj nevyhnutnú potrebu vyvinúť opatrenia na zmiernenie dopadu zmeny klímy na zdravie obyvateľstva a vývin detí.

Tento mladý lekár sa najčastejšie stará o liečbu detí, ktoré sa stali sirotami, pretože im rodičov vzala choroba AIDS, prírodné či sociálne katastrofy. Ľudia na africkom kontinente žijú často v životnom prostredí, ktoré je zmenené práve negatívnymi prejavmi zmeny klímy, ako napríklad častými búrkami, vymiznutím typického obdobia dažďov či extrémnymi suchami. Tieto extrémne pripravujú deti i dospělých o strechu nad hlavou a zmena kvality pôdy, vylučovanie toxických produktov do vody ich oberá o prirodzené zdroje obživy. Potom migrujú z vidieka do mesta, často končia na ulici, kde sa ich stav ešte zhoršuje prísunom nekvalitnej potravy. Stávajú sa tak náchylnjšími na infekcie.

„Zdravie je najvyššou hodnotou, ktorou posudzuje človek kvalitu svojho života. Na zdravie vplýva mnoho faktorov, ktoré nevieme ovplyvniť, napríklad následky zranení a postihnutí, nervová obrna či Alzheimerova choroba. Ale tiež je tu mnoho dôkazov o priamom alebo nepriamom vzťahu infekcií s vonkajším prostredím. To, či budeme k životnému prostrediu pristupovať aktívne alebo pasívne, pocítia práve ďalšie generácie, naše deti a ich deti,“ pripomína lekár Jozef Šuvada.

Pocit zodpovednosti

„Učiteľia na školách a lektori rozvojového vzdelávania by mali klásť dôraz na budovanie pocitu zodpovednosti u mladých ľudí. Pocitu zodpovednosti za svoje zdravie a prostredie okolo nás,“ zamýšľa sa nahlas odborník na onkologické ochorenia a infekciu HIV. Pri otázke, čo môžu urobiť ľudia zo Slovenska, aby zmiernili účinky globálneho otepľovania, Jozef Šuvada odpovedou poukazuje na funkciu najbližšieho okolia, predovšetkým rodiny: „Tak, ako každý z nás sme vyrastajúci v rodine mali svoje nezastupiteľné úlohy, tak aj v rámci boja proti zhoršovaniu dopadov zmeny klímy na zdravie človeka môže každý jeden z nás urobiť veľmi veľa,“ nazdáva sa. Ide podľa neho o cestu individualít, ktoré tvoria našu spoločnosť, či už ide o politikov, médiá, zdravotníckych či pedagogických pracovníkov a pracovníčky, tretí sektor, mladých ľudí v rámci aktívneho dobrovoľníctva. „Všetko záleží len od nás a nášho prístupu,“ uzatvára.

Božena Baluchová

Prístup Základnej školy v Jakubove ku zmenám klímy

Projektový tím Slovenskej katolíckej charity v zime zrealizoval posledné aktivity na školách a momentálne bilancuje svoj trojročný projekt. Zo zapojených základných škôl bola najviac aktívna Základná škola v Jakubove. Spoluprácu na projekte opisuje zástupkyňa riaditeľky ZŠ Jakubov Renáta Chmelová.



foto: Andrej Lojjan

Ako vaša škola pred tromi rokmi zareagovala na ponuku spolupracovať na projekte rozvojového vzdelávania SKCH?

Keďže sme škola s environmentálnym zameraním a už niekoľko rokov sme tiež zapojení do projektu „Zdravá škola“, veľmi pozitívne sme

reagovali na ponuku SKCH podieľať sa na projekte rozvojového vzdelávania so zameraním na subsaharskú Afriku. Ďalšie dôvody boli praktické. Afrika ako svetadiel je súčasťou učebných osnov predmetu geografia, klimatické zmeny sú obsiahnuté v predmete environmentálna výchova, a tiež sme mohli projekt využiť v rámci naplňovania prie-

rezových tém, ako je napríklad multikultúrna a mediálna výchova.

Bola problematika klimatickej zmeny a jej dopadov známa deťom už pred zapojením sa do projektu. Ktorými témami a globálnymi problémami ste sa zaoberali už skôr?

Samozrejme. Už tri roky pravidelne organizujeme projektové vyučovanie, ktoré trvá jeden celý mesiac. Začína sa Dňom vody a končí sa Dňom Zeme. V rámci mesačného projektu prebiehajú na našej škole rôzne aktivity, napríklad zber starého papiera, úprava okolia školy, čistenie čiernych skládok odpadu v obci a v jej okolí. Žiaci a žiačky vyrábajú výrobky z odpadového materiálu, napríklad z plastu. Organizujeme výstavy, prezentácie a tvorivé dielne. Materiály, ktoré nám SKCH poskytla, sme mohli využiť aj pri tvorbe plagátov a nástieniek.

Ktoré aktivity z našej ponuky organizované pri príležitosti Dňa Zeme, Dňa vody, Dňa Afriky či Dňa bez áut zaujali najviac vašich žiakov a žiačky?

Pri príležitosti Dňa Zeme sme sa zapojili do súťaže SKCH. Naši žiaci a žiačky vytvorili krátky videofilm s mottom „Zem je v našich rukách.“ Ako škola sme sa zapojili do pôstno-krabičkovej kampane SKCH na pomoc deťom, postihnutým HIV a AIDS v Ugande – naši žiaci a žiačky v rámci prezentácie mali možnosť porozprávať sa s vašimi misionárkami, ktoré prišli v tom čase na Slovensko. Poskytnuté materiály sme ďalej využívali pri tvorbe ilustračných plagátov pri príležitosti Dňa Afriky. Všetky tieto aktivity boli prepojené myšlienkou rozvíjania rovesníckej solidarity. Aj na základe toho sme v škole pripravili zbierku školských potrieb, hračiek a šatstva pre váš Sklad solidarity.

Niektorí naši žiaci a žiačky a hlavne tínedžeri sú nekompromisnými kritikmi znečisťovania prostredia. Majú snahu niečo urobiť, niečo zmeniť, len nevedia ako na to. V škole sa im snažíme, aj prostredníctvom vášho projektu, poskytnúť čo najviac informácií, ktoré im pomôžu získať prehľad v problematike globálneho otepľovania.

Mali jakubovské deti záujem vyvíjať aktivity smerom k zmierneniu dopadov zmeny klímy aj mimo workshopov z podnetu učiteľského zboru či tímu SKCH?

Áno, samozrejmosťou pre naše deti v škole je každodenné šetrenie elektrickou energiou, vodou a triedenie odpadu. Triedime papier, plasty, baterky a elektroodpad.

Čím vás vaši žiaci a žiačky najviac potešili, prekvapili, zaskočili v súvislosti s týmto projektom?

Potešili. Určite už spomínaným krátkym videofilmom „Zem je v našich rukách“, ktorý žiaci a žiačky samostatne vytvorili bez pomoci mňa či iného pedagóga. Veľmi ma tešilo sledovať ich húževnatosť, s ktorou sa pustili do niečoho nového. Bolo zjavné, že tomu, o čom hovoria vo svojom videu, aj naozaj veria.

Ako sa u týchto slovenských či európskych detí prejavuje rovesnícka solidarita smerom k subsaharskej Afrike?

Mohlo by sa zdať, že problémy Afriky ako hlad, choroby alebo napríklad nedostatok vody sú pre dnešných ľudí už len klišé. Na vyučovacích hodinách jasne vidím, že mnoho našich detí sa s týmito informáciami na vyučovaní stretáva po prvýkrát a neostávajú voči nim ľahostajné. Problémy Afriky sa ich dotýkajú, vyvolávajú v nich ľútosť, súcitiť a otázky prečo je to tak.

Ako deti zo Základnej školy Jakubov reagovali na návštevu laickej misionárky Margity Kačányiovej a ugandskej zdravotnej sestry Catherine Riria v marci minulého roka?

Naše deti mali potrebu overiť si informácie, spomenuté vo filme od Ivce Kúšikovej Dar lásky pre Ugandu, nakrútenom priamo v oblasti pôsobenia spolupracovníčok Charity. Laickej misionárky Margity Kačányiovej sa pýtali, prečo si pre svoju prácu vybrala africký kontinent, koľkokrát sa liečila z malárie a prečo nosia ľudia na hlavách tie obrovské náklady. Zaujímalo ich tiež, koľkokrát denne obyvatelia Ugandy jedia, ako ďaleko majú ich ugandskí rovesníci do školy a aké predmety sa tam učia. Často bola kladená aj otázka: „Prečo majú africké deti také nafúknuté brušká?“. Obe hostky z Ugandy trpezlivo odpovedali na tieto otázky, zároveň pridali informácie o prístupe obyvateľstva k pitnej vode a zabezpečovaní obživy v oblasti Adjumani. Na záver jednej z podnetných diskusií boli deti zvedavé, či už Catherine ochutnala slovenské halušky a či už navštívila McDonald.

Prehĺbilo sa u detí kritické myslenie a vyhodnocovanie vplyvu globálneho otepľovania na životné prostredie, život ľudí, fungovanie priemyslu aj dopravy?

Myšlienky o ochrane životného prostredia a vplyve globálneho otepľovania na životné prostredie deti chápu pomerne dostatočne. Niektorí naši žiaci a žiačky a hlavne tínedžeri sú nekompromisnými kritikmi znečisťovania prostredia. Majú snahu niečo urobiť, niečo zmeniť, len nevedia ako na to. V škole sa im snažíme, aj prostredníctvom vášho projektu, poskytnúť čo najviac informácií, ktoré im pomôžu získať prehľad v problematike globálneho otepľovania. Pravidelné návyky pri triedení odpadu im zasa dodajú odvahu na dobre mierenú kritiku vlastných rodičov, ktorí z nejakého dôvodu odpad netriedia.

Ktoré stereotypy v súvislosti so životom na africkom kontinente v nás ešte pretrvávajú?

Mnoho ľudí na Slovensku stále nevidí nutnosť a dôvod, prečo pomáhať Afrike, keď pomoc potrebujú v prvom rade ľudia tu na Slovensku. A pritom mnohí možno ani nepoznajú a nevedia si predstaviť aký je rozdiel medzi rozvinutou a rozvojovou krajinou.

Ako tematicky orientovaný projekt rozvojového vzdelávania z dielne SKCH by ste privítali v budúcnosti?

Privítali by sme projekt rozvojového vzdelávania zameraný na niektoré krajiny juhovýchodnej Ázie napríklad Barma a Laos, pretože je stále nedostatok aktuálnych informácií o problémoch a živote v týchto krajinách.

Podarilo sa nám spoločne naviesť tieto deti správnym, trvalo udržateľným smerom a spôsobom života?

V minulom roku určite pribudlo Charite 115 mladých priaznivcov z Jakubova.

Božena Baluchová

Ekológia ako súčasť kresťanského uvažovania o svete

V povedomí mnohých, najmä pravicovo zmysľajúcich ľudí sa téma ekológie spája s agendou ľavicových strán a najrôznejších ochranárskych združení. Katolícka cirkev je, naopak, občas prezentovaná ako organizácia sympatizujúca skôr s pravicovými ideami. Bez toho, aby sme sa púšťali do zradnej diskusie o pravicovosti či ľavicovosti cirkvi, môžeme konštatovať, že ekologické apely z úst pápeža pôsobia na prvý pohľad dosť nezvyčajne. Prítom ochrana životného prostredia bola vždy konštitutívnu, aj keď nenápadnou súčasťou kresťanského uvažovania o svete. Myšlienka na nebeskú vlasť, kam putujú všetci kresťania, v nás nesmie budovať vedomie, že pozemský svet je údolím sĺz, z ktorého je potrebné sa čo najskôr vymaniť a ktorému netreba venovať žiadnu pozornosť, lebo je pre nás len prechodným príbytkom. Boh „umiestnil“ človeka do Edenu, aby ho obrábal a strážil (porov. Gn 2, 15) a nariadil mu: „Plodte a množte sa a naplňte zem! Podmaňte si ju a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na zemi!“ (Gn 1, 28). Vyvolený národ na základe týchto slov chápal, že ich viera má byť prežívaná „v čase a v priestore tohto sveta, ktorý je vnímaný nie ako nepriateľské prostredie alebo ako zlo, z ktorého je potrebné sa vyslobodiť, ale skôr ako dar samotného Boha, ako miesto a zámer, ktorý Boh zveruje zodpovednej správe a pracovitosti človeka“. Kresťan má teda v tomto svete žiť vo vedomí, že je správcom, nie vyhnancom. „Dokonca ani hriech neruší toto poslanie, aj keď zatažuje bolesťou a utrpením vznešenosť ľudskej práce (porov. Gn 3, 17-19).“

Aj príroda je objektom spásy

Vykúpenie je predstavované aj ako znovunastolenie stratenej harmónie stvorenia. Definitívna spása, ktorú priniesol Ježiš Kristus bola realizovaná v tomto svete, nie mimo neho. Františkánsky kňaz a profesor morálnej teológie na Boston College Kenneth R. Himes vo svojom príhovore, ktorý predniesol na pôde OSN 30. marca 1995 pripomenul, že pred potopou Boh nariadil Noemovi zachrániť všetky druhy zvierat a po nej oznámil uzavretie zmluvy nielen s Noemom a jeho potomstvom, ale „aj s každou živou bytosťou, čo je s vami: s vtáctvom, s dobytkom a so všetkou zverou, ktorá s vami vyšla z korába, so všetkými zvieratami, čo sú na zemi“ (Gn 9, 10). Apoštol Pavol v liste Efezanom zasa zdôrazňuje, že Boh chce „zjednotiť v Kristovi ako v hlave všetko, čo je na nebi aj čo je na zemi“ (Ef 1, 10).

Opis tohto nového stvorenia prorokom Izaiášom patrí k jedným z najkrajších proroctiev Starého zákona: „Vtedy bude vlk bývať s baránkom a leopard spočívať s kozliatkom; i teliatko a lev a krmný vlk budú spolu a drobný chlapček ich bude zavracať. Krava i medveď budú sa pásť, ich mláďatá budú ležať spolu a lev bude ako vlk žrať slamu. Nemlúvňa sa bude hrať nad dierou hada, do jamy vretenice siahne rukou odkojenča. Nebudú zle robiť a nebudú škodiť na celom mojom svätom vrchu; lebo zem bude plná poznania Pána, ako vody pokrývajú more“ (Iz 11, 6-9).

Ekologická tradícia cirkvi

Biblické texty o stvorení, páde a vykúpení celého stvorenia našli odozvu predovšetkým v benediktínskej a františkánskej spiritualite. Neprehliadnuteľný príspevok benediktínskej rehole k rozvoju západnej civilizácie opisuje napríklad americký historik Thomas E. Woods, Jr. „Kamkoľvek išli, tam mnísi prinášali pestovanie obilia,



manufaktúrnú výrobu alebo výrobné metódy, ktoré ľudia predtým nepoznali. Tu zaviedli chov dobytky a koní, inde varili pivo, chovali včely alebo pestovali ovocie.“ Všetko v zhode s prírodou. Mottom františkánskej „ekologickej spirituality“ je Chválospev stvorenia, ktorý František z Assisi tvoril v závere svojho života, od leta 1225 do svojej smrti 4. októbra 1226. „František vedel – a to aj napriek hlbokéj úcte, ktorú mal k ľuďom –, že on i všetci ostatní ľudia (ktorých vnímal ako bratov a sestry) sa ostatným stvoreniam väčšmi podobajú, než sa od nich odlišujú. Základná pravda o človekovi je tá istá ako o celom stvorení – sme stvorení a ako stvorenia sme v našej existencii závislí od lásky Boha, ktorý nás k existencii povolal

a udržiava nás v bytí svojou láskavou milosťou,“ uviedol v spomínanom príhovore profesor Kenneth R. Himes. V tomto kontexte sú pochopiteľnejšie aj slová Benedikta XVI. o rehoľných spoločnostiach, ktoré môžu vlastným príkladom ukázať, že „spôsob života založený na racionálnom a morálnom odriekaní sa dá uskutočniť a pritom vôbec nezavrhne vymoženosti našej doby“.

Ekologické témy sa v 20. storočí stali integrálnou súčasťou teologickej reflexie ako aj sociálnej náuky cirkvi. Ján Pavol II. sa im venoval vo všetkých troch sociálnych encyklikách (Laborem exercens, Sollicitudo rei socialis, Centesimus annus) a neobchádzal ich ani Benedikt XVI. vo svojej sociálnej encyklike Caritas in veritate. Ochrana životného prostredia je tiež 10. kapitolou Kompendia sociálnej náuky cirkvi, ktoré v roku 2004 vydala Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj. Tieto dokumenty sa dotýkajú mnohých aktuálnych tém – klimatické zmeny, biodiverzita, (ne)obno-

víjať sa, prehnane a nezriadené spotrebúva bohatstvo zeme, ako aj samého života. (...) Nazdáva sa, že môže ľubovoľne nakladať so zemou a bezvýhradne ju podriaďovať svojej vôli, akoby nemala svoju vlastnú tvár a Bohom vopred dané určenie, ktoré človek môže rozvíjať, ale nesmie zradzať. Človek namiesto toho, aby splnil svoju úlohu spolupracovníka Boha v diele stvorenia, stavia sa na jeho miesto a tým vyvoláva naostatok vzburu prírody, ktorú skôr tyranizuje, ako spravuje,“ uviedol Ján Pavol II. v encyklike Centesimus annus

Podľa Kennetha Himesa „je ťažké uskutočňovať spravodlivosť vo vzťahu k životnému prostrediu, keď sa vychádza z predpokladu, že jediným účelom stvorenia je slúžiť pohodliu človeka“. Tak, ako človek nie je vo svete vyhnancom, nie je ani jeho neobmedzeným vlastníkom. „V prírode veriaci spoznáva nádherný výsledok stvoriteľského Božieho zásahu, ktorý človek môže zodpovedne používať, aby uspokojil svoje legitímne potreby – materiálne či nemateriálne – popri rešpektovaní vnútornej rovnováhy samotného stvorenia,“ konštatuje Benedikt XVI. v encyklike Caritas in veritate a dodáva: „Ak chýba takýto pohľad, človek končí buď v tom, že považuje prírodu za nedotknuteľné tabu, alebo naopak, že ju zneužíva.“ Z týchto slov jednoznačne vyplýva, že Katolícka cirkev odmieta ekocentrické a biocentrické postoje požadujúce prírodu za nadradenú človeku.

Od tých, ktorí profitujú z prírodných zdrojov – od podnikateľov až po celé krajiny – cirkev požaduje rešpektovať kolektívne dobro a nepodriaďovať všetky sféry života čo najvyššiemu zisku. Ján Pavol II. v encyklike Centesimus annus zdôrazňuje, že hospodárstvo je len jednou dimenziou mnohorakého ľudského konania. „Ekonomika, ktorá berie ohľad na životné prostredie, sa nezameriava výhradne na dosahovanie čo najvyššieho zisku, pretože ochrana životného prostredia nemôže byť zaistená len na základe finančnej kalkulácie nákladov a prínosov. Životné prostredie je jedným zo statkov, ktoré trhové mechanizmy nie sú schopné primeraným spôsobom chrániť alebo rozvíjať,“ dodáva Kompendium sociálnej náuky cirkvi. Solidarita s prírodou musí byť zároveň spojená so spravodlivým a solidárnym prístupom bohatých národov k rozvojovým krajinám. „Hromadenie zásob na výrobu energie z neobnoviteľných zdrojov, ktoré si vytvárajú niektoré štáty, mocenské skupiny a podniky, totiž predstavuje vážnu prekážku v rozvoji chudobných národov,“ konštatuje Benedikt XVI. [1] Univerzálna solidarita, o ktorej hovoril už Pavol VI. v encyklike Populorum progressio, musí mať zároveň presah aj do budúcnosti, čo znamená nežiť na úkor budúcich generácií.

Načrtnuté požiadavky môžu vyvolávať dvojaký pocit: na jednej strane stotožnenie sa s ich obsahom, na druhej strane vedomie, že vo svete postavenom primárne na výkone a zisku ide o nere realizovateľné očakávania. To priznávajú aj citované dokumenty, ktorých autor k už načrtnutému A dodáva v B: akékoľvek požiadavky, aj keby boli pretavené do zákonných noriem, sú nepostačujúce, ak nedôjde k zmene zmysľovania a životného štýlu. Túto zmenu zmysľovania Benedikt XVI. zhrňa do slovného spojenia ekológia človeka, resp. humánna ekológia – tým, že má človek úctu k sebe samému, váži si aj svoje životné a sociálne prostredie. K takémuto postoju však musí každý dospieť vlastnou cestou, ktorú slobodnej bytosti nedokážu vnútiť ani štátne zákony, ani prikázania cirkvi.

Imrich Gazda

Autor je cirkevný analytik, pôsobí na FF KU v Ružomberku.

viteľnosť energetických zdrojov, (ne)udržateľnosť ľudského rozvoja, biotechnológie – ktorých analýza nie je cieľom tohto krátkeho príspevku. V nasledujúcich riadkoch sa pokúsím len o stručné zhrnutie podstaty ekologickeho uvažovania cirkvi.

Od ekológie životného prostredia k ekológii človeka

Aj keď cirkev neustále zdôrazňuje tvorivé poslanie človeka – Božieho vikára, zároveň tvrdo kritizuje nesprávne interpretovanie, resp. porušovanie nariadenia o podmanení a panovaní nad zemou. „Človek ovládaný túžbou viac mať a užívať, ako byť a roz-

Žiaci a študenti obehli Zem

Na celom Slovensku sme spolu ubehli 2662,32 kilometra.

Boj proti globálnemu otepľovaniu má veľa foriem. Konferencie o dôsledkoch nášho konzumného života, medzinárodné protokoly, odborné diskusie. Väčšina z nich prebieha na medzinárodnej úrovni a laická verejnosť sa ich zúčastňuje iba prostredníctvom médií. Ako však prejavit' vlastný názor na problematiku? Väčšinou v rámci skupiny, demonstráciou, manifestom? Mladí žiaci a študenti škôl, ktorí sa podieľali na viacerých aktivitách projektu rozvojového vzdelávania, sa rozhodli symbolicky zapojiť do boja proti zmene klímy. Ako to urobili? Behaním! Zadávali sa pri tom tak, ako sú už zadýchané aj plúca našej planéty.

V apríli 2012 sa SKCH pridala k iniciatíve slovenského partnera zabehnúť dĺžku rovníka, a tak pomyselne objat' zemeguľu. Projektový tím pripravil inštrukcie, typy a rady, ako zorganizovať beh, kedy a ako by mal prebiehať, čo by mu malo predchádzať a aký je zmysel tejto aktivity. Následne sa tieto informácie rozposlali zapojeným školám, ktoré sa problematike zmene klímy už venovali, a tak mladí bežci mali dostatok informácií, čo je to globálne otepľovanie a ako ovplyvňuje životy obyvateľov subsaharskej Afriky. Dôležitým momentom aktivity bolo, aby si žiaci a študenti určili

sami motiváciu, prečo sa rozhodli behať. Jedným z nápadov bolo napríklad vyjadriť solidaritu rovesníkom v Afrike, ktorí nemajú dostatok pitnej vody, alebo nemôžu chodiť do školy pre nedostatok financií. Reakcia škôl bola pozitívna, učitelia, ktorí sa pridali ku svojim žiakom, ocenili prepojenie hravosti a vážnej problematiky. Predmet výučby nerozhodoval. Biológia, geografia, anglický jazyk. Ak aktuálna téma bola blízka zmene klímy, prečo to nevyužiť a nevybehnúť na školský dvor. Nezáležalo, či sa diaľka bude merať v metroch alebo v kilometroch. Podstatná zostala spomenutá motivácia a možno aj záväzok do budúcnosti, vďaka ktorému sa zlepší stav životného prostredia, napríklad aj v samotnej škole. ZŠ Bukovecká z Košíc dokonca pridala k behu ďalšiu aktivitu - besedu s keňským bežcom, s ktorým sa žiaci podelili o svoje vlastné postrehy a zároveň sa dozvedeli o živote v Afrike.

Na celom Slovensku sme spolu ubehli 2662,32 kilometra a do behu sa zapojilo 13 škôl. Spolu s ubehnutými kilometrami v Slovensku sa nám nakoniec Zem podarilo objat'. Veríme tomu, že študenti ju budú objímať každý rok, aby vládala s dychom aj naďalej.

Mariana Ištoňová



foto: ZŠ sv. Svorada a Benedikta, Trenčín

Slnečnice oživilo okolie škôl

Vyrástli napríklad na Myjave, v Plavči a v Topoľčanoch.



foto: archív SKCH



foto: archív SKCH

Plochu amazonského pralesa sa neustále zmenšuje. Zeleň ubúda aj vo veľkých mestách. Tatry osameli v dôsledku vichrice. Aj to sú dôsledky globálneho otepľovania a neustáleho „vývoja“ našej generácie. Každá minca má dve strany. Ak sa niečo človeku nepáči, má šancu to zmeniť, prinajmenšom aspoň sa o to pokúsiť. Podobnú príležitosť mali aj školy zapojené do nášho projektu. Projektový tím pre nich v marci 2012 pripravil pohľadnice so semienkami slnečníc. Tie sme následne distribuovali spolu s informáciami o tom, ako a kedy je najvhodnejšie semienka zasadiť. Úlohou škôl bolo vypestovať čo najviac slnečníc. Celý proces, ako aj výsledok ich úsilia mali zachytiť na fotografiách s komentárom. Niektoré z nich sú uverejnené na stránke www.mladacharita.sk. Slnečnice vyrástli na Myjave, v Plavči aj v Topoľčanoch. Cieľom tejto aktivity

bolo, aby si žiaci a študenti uvedomili význam a dôležitosť starostlivosti o svoje okolie a nezabudli na to, že ho môžu chrániť a svojou aktivitou aj zveľaďovať. Taktiež im pribudol nový termín do ekologického slovníka – udržateľnosť životného prostredia – rozširovanie zelene totiž rovnako patrí medzi jeden zo spôsobov ochrany našej planéty. Samozrejme, nie je jednoduché starať sa o živú časť prírody. Slnečnice zakvitnú a potom uhynú. Kruh však nekončí. Žiaci a študenti slnečnice nepestovali len kvôli ich kráske, využili semienka, a ako potravu pre sýkorky v zime, ale aj na ďalšie siatie. Bolo dôležité, aby si všimli vzájomnú závislosť medzi jednotlivými živými sústavami, čo má paralelu aj na celosvetovej úrovni, keďže vzájomná závislosť existuje aj medzi krajinami.

Mariana Ištoňová



foto: archív SKCH



foto: archív SKCH

Veľa splodín, veľa plynov,
no však zem je v tom nevinnou.

Ľudia ničia čo im dala
k prírode sa správajú hala bala.
Veľa druhov vymrie kvôli nám,
no ako to ja zmeniť mám ?
Keď každý začne od seba,
nebude už takáto potreba.
Každý tvrdí, že on s tým nenarobí nič,
však zmení názor, keď zem zdvihne svoj
bič.

Prírodu treba chrániť,
lebo ona sa nevie brániť.

Mária Jašíková



Na Zemi sa rôzne veci dejú,
a tak sa pýtam:
„Kam tieto dnešné časy spejú?“
Kadejaké prírodné katastrofy
ma prinútili písať tieto strofy.
Konkrétne globálne otepľovanie sa vôkol
nás deje,
a preto sú naše srdcia plné beznádeje.

Čo sa s nami stane,
keď moria pevniny zalejú?
Určite viem, že Holanďania si už potom
pivo nenalejú.

Možno šťastie v nešťastí mať budeme,
no viem, že osudu nášmu neujdeme.
A tým končím túto globálnu báseň,
no nesnažte sa to brať ako kázeň.
Z vlastných chýb sa prosím poučte
a geografiu sa riadne učte.

Vladimíra Činčurová, Petra Šperková,
Lucia Petriková, Lucia Hubová

Ochrana životného prostredia a ľudské práva

Ľudia stále plytvajú všetkým čo pokladajú za samozrejmé. Napríklad vodou alebo elektrinou. Sú to veci, bez ktorých si nedokážeme predstaviť život, no často nimi zbytočne plytváme..

Na svete sú ľudia, ktorí nemajú také šťastie ako my, a nemajú elektrinu alebo pitnú vodu. Tak prečo my, ktorí toto šťastie máme a môžeme vypíť vody koľko len chceme, si nevážeme tieto dary a plytváme nimi?

Ľudstvo si musí uvedomiť, že aj elektrinu z niečoho vyrábajú. Čím menej jej minieme, tým menej zaťažujeme Zem. Ak ňou budeme zbytočne plytváť, budeme aj zbytočne zaťažovať našu planétu. Veď každý by mal byť schopný zhasnúť lampu ak ju nepotrebuje.

Pomôcť odľahčiť Zem môžeme aj tým, že budeme triediť odpad. Ak by každý začal triediť to čo vyhadzuje, svet by bol hneď o poriadny kus čistejší. Veď triedenie odpadu by mala byť samozrejmosťou v každej domácnosti.

V dnešnej dobe sa čoraz viac začína separovať ale veľa ľudí neseparuje vôbec alebo len z malej časti a neefektívne. Aj niektorí ľudia v mojom okolí vytriedujú napr. plasty, do ktorých ale dávajú len plastové fľaše. Ostatné plasty dávajú do klasických smetných košov. Prečo sa ľudia tak boja separovania? Veď je to zadarmo.

Veľa krajín už začalo využívať aj alternatívne zdroje energie. Je to ekologický spôsob, aj keď má svoje nevýhody. Tento spôsob by sa mal rozvíjať ďalej, pretože čím viac krajín bude podporovať tieto alternatívne zdroje, tým bude naša Zem menej zaťažená a bude sa môcť zregenerovať.

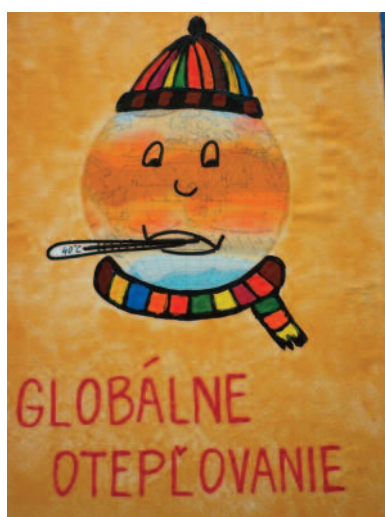
Prečo niektorí ľudia nechápu potrebu očistiť našu Zem? Ak by sa každý zapojil aspoň malou časťou do procesu obnovovania našej planéty, život by bol krajší. Vzduch, ktorý dýchame, je na niektorých miestach tak znečistený, že sa pomaly už nedá ani dýchať. Prečo sme to nechali zájsť až tak ďaleko? Všetci máme právo dýchať čistý vzduch. Preto sa o toto právo neoberajme.

Michaela Fellnerová



Klíma sa mení
príčinou sme tomu my,
každý hľadá alibi.
Kto zato vlastne môže?
Kto s tým niečo zmôže?
Emisie vypúšťame,
zločinu sa dopúšťame.
Ničíme si vlastné lesy;
úmyselne škodíme si.
Znečistené toky a dažde kyslé,
čas zapojiť vaše mysle.
Pokiaľ vám toto doposiaľ nevadí
či ste dieťa, stariec či dospelý,
nemáte právo nazývať sa vyspelý.
Jednotlivec vraj nič nezmení...
Ak sa však spojíme,
planétu včas zachrániť stihneme.

Matej Jasík



Klimatické zmeny to je zlá vec,
nevymyslel to žiaden umelec.
Začali sa nám topiť ľady
a ľudia prestali byť radi.

Slnko sa na nás smeje,
že nám teraz zle je.
Iba niektorí ľudia von ísť môžu,
iní by si spálili kožu.

Ľadové medvedíky domov nemajú,
ale radosť nám dávajú.
Preto by sme to mali zastaviť
a čo sa dá tak napraviť!

Lenka Sršňová



Ako môžeme pomôcť rozvojovým krajinám?

Ľudia boli stvorení ako seberovní. Nemalo by byť dôležité či sú bieli alebo čierni, bohatí alebo chudobní, škaredí alebo pekní, Američania alebo Ázijčania. Každý by mal mať rovnaké šance na pekný život. My, ľudia, sme až príliš zahľadení do seba. Žijeme svoj presne nalinkovaný život a neobzeráme sa. Mnohokrát nás vykoľaja banálne maličkosti. A zrazu príde zvrat. Ráno, cestou do školy, do práce či len tak v aute počujeme, že na Srí Lanke zabilo tsunami 300 tisíc ľudí, že v Číne bolo zemetrasenie. Vtedy si povieme: „vďaka Bohu, že som to nebol ja.“ Prírodné katastrofy sú málokedy predvídateľné. Prirúčia sa, zanechajú spúšť, zabijú a po chvíli je po nich.



Téma PROBLÉM KRAJÍN TRETIHO SVETA je čoraz viac obrábaná nielen v médiách, ale aj medzi ľuďmi. Čoraz viac si uvedomujeme že hlad, smäd a obyčajné choroby ešte stále zabíjajú. V súčasnom svete hrajú veľkú úlohu peniaze. Kto nemá peniaze, nemá nič... No a v týchto krajinách ich je menej ako kdekoľvek inde. Je samozrejme, že bez pomoci tento problém nikdy nemôžu vyriešiť. Niektoré organizácie pomáhajú ľuďom, ktorí sú v núdzi. A ako ešte by sme mohli pomôcť? Nemali by sme byť tak veľmi zahľadení do seba, mali by sme prispievať na pomoc, a nielen my „obyčajní“ ľudia ale hlavne osoby, ktoré zarábajú viac než je v ich silách minúť. Veď sa len pozrieme na tie úbohé deti, ktoré umierajú hladom a smäd. To nám nie je hanba? Mali by sme sa zamyslieť nad tým, či naozaj potrebujeme všetok ten luxus, ktorý my považujeme za štandard. Obyvatelia tretieho sveta ho totiž nepoznajú.

Odstránenie chudoby je najväčšou ľudsko-právnu výzvou 21. storočia. Dôstojné životné podmienky, primeraná výživa, zdravotnícka starostlivosť, vzdelanie, dôstojná práca ochrana pred pohromami nie sú len rozvojové ciele – sú to aj ľudské práva.

Kristína Kojnoková, Radka Šebeňová
Kristína Hiadlovská, Laura Babjaková

Oči dokorán otváram a niečo čudné cítim,
možno dnes je ten deň a ja druhý dych
chytím.

Jadro moje už ďalej nevládze žiť,
už ani hory a moria sa zaňho nechcú biť.

Človek pomaly všetku krásu prírody zničí,
malý kolibrík o pomoc kričí.
Nikto z ľudu ho však nepočuje,
hlasnou hudbou všetko okolo prehlušuje.

Láva mi v žilách od smútku a hnevu vrie,
moja hrdosť celý svoj život drie.
Snažím sa vám domov a ostatné veci dať,
no vy chcete len jedno – všetko pre seba
brať.

Čaro rastlín a kvetov sa stráca rýchlo,
mňa z toho všetkého až pri srdci pichlo.
Dúfam, že kvôli pýche na mňa nezabudnete
a prvú pomoc mi rýchlo poskytnete.
Vaša Zem!

Rebecca Daniela Pavlendová



Charita sa zamerala na ľudské práva

Cieľovou skupinou projektu boli zamestnanci, ktorí pracujú so sociálne znevýhodnenými občanmi a inými zraniteľnými skupinami ako napríklad seniori, marginalizované skupiny občanov či osoby zbavené spôsobilosti na právne úkony.

Zamestnanci ambulancných a pobytových sociálnych služieb Arcidiecéznej charity (ADCH) Košice, ktorí pracujú so sociálne znevýhodnenými občanmi a inými zraniteľnými skupinami, získali vďaka projektu Dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd – norma alebo bežná prax v sociálnych službách? nové podnety a poznatky. Projekt bol zameraný na podporu dodržiavania základných ľudských práv a slobôd pri priamej práci s prijímateľmi sociálnych služieb formou vzdelávania zamestnancov poskytovateľa sociálnych služieb.

V rámci projektu boli štyria zamestnanci - asistenti ďalšieho vzdelávania zamestnancov za rôzne druhy sociálnych služieb



foto: ADCH KE

(zariadenie pre seniorov, zariadenie pre uspokojovanie základných životných potrieb, opatrovateľská služba a špecializované sociálne poradenstvo) pod odborným vedením zapojení do celého procesu príprav interných predpisov, realizácie pracovného seminára, prednášok ostatným zamestnancom v sociálnych službách a vypracovaním príručky o dodržiavaní základných ľudských práv a slobôd.

„Veľkým prínosom bol pracovný seminár, ktorý sa konal od 23. do 25. januára 2013 v Tatranskej Kotline a určený bol pre 50 zamestnancov ADCH Košice. Problematiku dodržiavania základných ľudských práv a slobôd tu odprezentovali štyria lektori rôznych profesií a rôznym spôsobom,“ uviedla projektová manažérka Silvia Kerčáková. Michal Umlauf z Českej republiky predstavil ľudskú osobu a jej dôstojnosť, Silvia Bindasová odprezentovala profesionálne správanie a komunikáciu s pravidlami vzájomnej slušnosti a zdvorilosti, Martin Bednár sa venoval najdôležitejším aspektom pri dodržiavaní ľudských práv a slobôd v sociálnych službách a Peter Tavel odlektoroval špecifiká práce pomáhajúcich profesií v sociálnych službách s rizikovým dopadom na seba i druhých. Projekt začal v októbri 2012, trval šesť mesiacov a ADCH Košice ho realizovala s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky.

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR v rámci dočasného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Arcidiecézna charita Košice.

Silvia Kerčáková

Nezvládnutie komunikácie môže viesť k agresivite

Projekt zameraný na prevenciu porušovania ľudských práv a na ich ochranu realizovala aj Slovenská katolícka charita (SKCH) v spolupráci s Úradom vlády SR a so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva.

„Keďže SKCH prevádzkuje desiatky zariadení sociálnych služieb a zdravotníckych zariadení hospicovej a ošetrovateľskej starostlivosti, kde sa stará o desiatky starších klientov – seniorov, je pre nás dôležité dbať na dodržiavanie ľudských práv najmä u starších klientov,“ uviedol projektový manažér Ján Danko. Dodal, že Charita sa preto neustále snaží zvyšovať vzdelanostnú úroveň a budovať povedomie u svojich zamestnancov v tejto oblasti.

Základ projektu tvorila monitorovacia štúdia, ktorú pracovníci SKCH uskutočnili v 30 zariadeniach sociálnych a zdravotníckych služieb pre seniorov. Výsledkom štúdie sú poznatky, ktoré poukazujú na rezervy v oblastiach ochrany súkromia a osobných údajov, práv na ochranu a vlastníctvo majetku, diskriminácií pri prijímaní, ale aj práv na informácie o zdravotnom stave. „Menšie rezervy sme zaznamenali v oblasti slobody prejavu a zachovávaní ľudskej dôstojnosti.

Ako najvypuklejší kauzálny problém sa v štúdiu ukázala agresia, ktorej nezvládnutie je prvotnou príčinou ústiacou do viacerých zanedbaní a porušení práv klientov aj zamestnancov,“ uviedla poradkyňa generálneho sekretára Magdaléna Veselská

Na základe prvotných výsledkov štúdie SKCH pripravila školenia určené zamestnancom zariadení sociálnych služieb. Školenia boli zamerané na kritické a problematické momenty dodržiavania ľudských práv v praxi, ako aj na zvládanie agresie ktorá sa ukázala ako jedna z kľúčových príčin zanedbávania a porušenia ľudských práv.

Výskumná štúdia a projekt realizovaný SKCH má za cieľ prispieť k zlepšeniu právneho vedomia u všetkých zúčastnených, a rovnako aj k zlepšeniu podmienok pre seniorov v zariadeniach sociálnych služieb (v domovoch sociálnych služieb, v zariadeniach pre seniorov, v opatrovateľských službách) a zariadeniach zdravotníckych služieb (v hospicioch).

Na základe získaných poznatkov z výskumnej štúdie bude SKCH informovať svojich klientov a ich príbuzných, ale aj pracovníkov a dobrovoľníkov o ich právach a rizikách pri starostlivosti v zariadeniach sociálnych a zdravotníckych služieb. O výsledkoch bude SKCH rovnako informovať aj širokú laickú a odbornú verejnosť.

Ján Danko, Magdaléna Veselská

Charita spustila pôstnu zbierku pre Ugandu

Tohoročná kampaň Slovenskej katolíckej charity Pôstna krabička pre Afriku upozorňuje na problémy so vzdelávaním detí na severe Ugandy, kde charita bojuje proti HIV a AIDS.



foto: Lukáš Melicher

Slovenská katolícka charita (SKCH) aj v roku 2013 pokračuje vo svojej kampani Pôstna krabička pre Afriku, ktorú v stredu 13. februára odštartovala na celom Slovensku. Symbolom kampane je malá pôstna krabička, ktorá každoročne opisuje zložitý príbeh konkrétneho dieťaťa z afrického kontinentu. Tvárou druhého ročníka kampane sa stal deväťročný ugandský chlapec Eric, ktorý žije na severe Ugandy.

„Eric je príkladom mnohých ugandských detí, pre ktoré je kvalitné vzdelanie len nedosiahnuteľným snom, pretože si ich rodičia nemôžu dovoliť každý mesiac zaplatiť školné a niektoré deti tak čaká namiesto chodenia do školy práca,“ povedal na tlačovej besede generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák.

SKCH v januári v dedinke Unna na severe Ugandy otvorila Centrum Nepoškvrneného Srdca Panny Márie, v ktorom sa stará o siroty a polosiroty s HIV a AIDS a poskytujú im v ich zložitej životnej situácii plnú starostlivosť. „Veľkým problémom regiónu, v kto-

rom pôsobíme, je však popri výskyte HIV a AIDS chudoba, ktorá miestne deti oberá o sny a vzdelanie. Chceme im preto umožniť to, čo je pre naše deti samozrejmosťou - kvalitné vzdelanie,“ uviedol Radovan Gumulák.

Charita preto v rámci kampane distribuovala do viac ako 610 farností 30-tisíc kusov malých pôstnych krabičiek, ktorými sa snaží ľudí poprosiť o pomoc chudobným a chorým ugandským deťom. „Malá pôstna krabička je symbolom solidarity s chudobnými ľuďmi vo svete. Pôstne dary, ktoré dobrodinci počas našej pôstnej zbierky do svojich krabičiek venujú, môžu dramaticky zmeniť ich zložitú osudu,“ vysvetlil Radovan Gumulák. Z výnosu zbierky SKCH plánuje financovať dostavbu svojho centra, ktoré dnes pomáha len dievčatám, pretože dom pre chlapcov SKCH pre nedostatok financií zatiaľ nedostavala. Z darov chce Charita dobudovať dom pre chlapcov v čo najkratšom čase, aby mohla prijať všetky deti, ktoré potrebujú pomoc.

Lukáš Melicher

Adopcia na diaľku®

Zlepšiť dostupnosť a kvalitu vzdelania sa v Ugande SKCH snaží prostredníctvom svojho dlhoročného projektu Adopcia na diaľku®, ktorý mohla na africkom kontinente spustiť vďaka otvoreniu centra. „Projekt sme úspešne rozšírili, teraz hľadáme darcov, ktorí budú miestne deti podporovať každý mesiac, čím im dajú možnosť na lepšiu budúcnosť,“ uviedol projektový manažér SKCH Peter Knapík, ktorý adopciu v Ugande zastrešuje.

Minulý rok SKCH počas prvého ročníka Pôstnej krabičky pre Afriku vyzbierala vyše 65-tisíc eur, z ktorých spolufinancovala výstavbu svojho centra.

Tento rok sa verejnosť do kampane Pôstna krabička pre Afriku môže zapojiť priamym darom na číslo účtu **4008058424/7500**

odoslaním darovskej sms v hodnote 2 eurá* v tvare

DMS medzera CHARITA na číslo 877 alebo zapojením sa do projektu Adopcia na diaľku®.

*SKCH z nich dostane 96%, t.j. 1,92 €



je medzinárodná ochranná známka. Výhradným držiteľom práv k ich užívaniu na území Slovenska je Fórum donorov.

www.donorsforum.sk, www.charita.sk

Vôňa Afriky

Lietadlo sa bez problémov dotýka afrického kontinentu a ja v napätí čakám na prvý nádych po tom, čo opustím jeho palubu. Mal by byť pamätný. Teda aspoň to tak tvrdili všetci kolegovia, ktorí už predtým navštívili Ugandu. Mali pravdu, sladký vlhký vzduch, podobný tomu v skleníku, sa pre mňa stáva vôňou Afriky.



foto: Lukáš Melicher

Letisko v Entebbe leží len pár minút od hlavného mesta Kampala, na úplnom juhu Ugandy priamo na brehu Viktóriiného jazera. Napäto sledujem prvé kilometre z nášho terénneho auta. Slnčné lúče uprostred hmlistej európskej zimy, ktorú som opustil len pred pár hodinami, čulý ruch a vrava stoviek ľudí v uliciach, ale aj bujará zeleň sa mi ukládajú do pamäti. Po chvíľke zeleň končí. Všetko splýva v stovkách odtieňov hnedej. Sme v Kampale, hlavnom meste Ugandy.

Mravenisko

Scény z dokumentárnych filmov zachytávajúce život chudobných krajín v Afrike či Ázii sa pred mojimi očami stávajú realitou. Okolie hlavnej cesty, ktorá celú krajinu pretína ako priamka bez zbytočných zákrut, je domovom stoviek ľudí. Všetko sa deje pred našimi očami. A spomínané stovky hnedej, teda blato, odpadky, drevené chatrče a kopy haraburdia sa prelínajú v neuveriteľnom množstve farebných obchodov predávajúcich všetko od výmyslu sveta. Mám pocit, že

každý v Ugande niečo predáva. A ak nie v drevenom či murovanom obchodíku, tak na ulici medzi sliapkami, dreveným uhlím a odpadkami. Nezvyknuté oči návštevníkov sa tak môžu kochať na množstve pre nás neznámeho ovocia, trsoch banánov, farebného šatstva, kôpok dreveného uhlia, pečeného alebo surového kuracieho mäsa, kukurice či kasavy, miestnej veľmi rozšírenej zeleniny. Nejde však len o bežné veci, z auta obzeráme desiatky výrobcov nábytku, postelí, dverí či vchodových brán, ktoré zruční

Ugandania vyrábajú priamo na ulici.

Pred očami všetkých

Kto nepredáva, ten nakupuje, nosí vodu, opravuje bicykel či motorku, varí alebo len tak polihuje. Čo je pre mňa nepochopiteľné, celé toto divadlo sa deje v tesnej blízkosti frekventovanej zaprášenej cesty, po ktorej by som určite nechcel šoférovať. Mladé ženy nerušene kója svoje deti, ich starší potomkovia sa hrajú v mlákach a množstvo chlapov len tak posedáva na svojej motorke, dopravnom prostriedku, ktorý v Ugande odvezie neuveriteľné množstvo vecí a bez problémov aj štyroch pasažierov. Opúšťame Kampalu a vraciame sa medzi zeleň. Napriek zlej a niekedy pre jamy šialene úzkej ceste, no našťastie stále asfaltovej, sa náš šofér rúti viac ako stovkou, zručne sa uhýba jamám, množstvu áut, motorkárov, cyklistov ovesaných kanistrami vody alebo vrecami uhlia, alej aj chodcom a kozám, ktoré sa pravidelne objavujú v protismere. Čaká nás niekoľkohodinová cesta na sever až k hraniciam s Južným Sudánom. Tam niekde uprostred ničoho je náš cieľ. Doteraz neotvorené Centrum Nepoškvrneného srdca Panny Márie, ktoré priamo v buši, v jednom z najchudobnejších regiónov Ugandy, postavila Slovenská katolícka charita (SKCH).

Na sever od Gulu

Po siedmych hodinách prechádzame cez Gulu, posledné väčšie mesto na našej ceste. Tu končí asfaltová cesta a hoci nebola veľmi kvalitná, spomínam na ňu s nostalgiou. Gulu je však aj mestom, kde si väčšina zahraničných neziskových organizácií, ktoré do Ugandy prišli pomáhať, povedalo stop - ďalej už nejdem. Severná časť krajiny sa preto nemôže pochváliť záujmom dobrodincov, ktorí prišli pomôcť miestnym obyvateľom. Opúšťame Gulu a vydávame sa prašnou cestou, ktorá sa prediera bušom. Sýtozelená farba postupne stráca na sile. Je síce koniec obdobia dažďov, ktoré krajinu vydatne zásobilo vodou, okolie mesta Adjumani je však suchším a skromnejším okrajom zeleného raja, na ktorý sa podobá juh

krajiny. Krajinou sa čoraz častejšie šíri hustý biely dym. To miestni pália drevené uhlie alebo tehly a svoj vzácny tovar zhromažďujú čo najbližšie k ceste v nádeji, že z neho aspoň niečo predajú. Pár minút za mestom Adjumani, len 12 kilometrov od hraníc s Južným Sudánom, osvetľuje naše auto brány slovenského centra. Po hodinách náročnej cesty sme doma.

V centre diania

Centrum Nepoškvrneného srdca Panny Márie začala SKCH stavať v roku 2011. Išlo o reakciu charity na zložitú situáciu miestnych obyvateľov, ktorých od čias vojenských konfliktov v osemdesiatych rokoch sužuje vírus HIV a chudoba. Hoci bol pozemok, na ktorom dnes centrum stojí, ešte v apríli 2011 zarastený bušom, pomoc dobrodincov

tiaľ len o dievčatá, pretože dom pre chlapcov SKCH pre nedostatok financií zatiaľ nedostavala. Charita preto počas tohoročného veľkonočného pôstu pripravila pokračovanie svojej kampane Pôstna krabička pre Afriku, z ktorej svoj projekt v Ugande financuje. Okrem toho sa centrum stalo aj partnerom dlhoročného projektu SKCH Adopcia na diaľku®, takže ľudia zo Slovenska môžu miestne deti podporovať aj dlhodobo a dať im vďaka adopcii šancu študovať a meniť svoje zložitú osudy.

U našej Gitky

Za bránou na nás netrpezlivo čaká Gitka. Afrika je jej domom už viac ako šesť rokov, čo poznať aj na jej opálenej pokožke, ale aj slovách v jazyku madi, ktoré bez problémov napriek tomu, že ich vie len pár, používa aj



foto: Lukáš Melicher

keď hovorí po slovensky. S radosťou nám ukazuje dom pre dievčatá, ktorý dokončila len pred nedávnom, naše izby v dome pre dobrovoľníkov, kanceláriu, altánok, jej skromný domček, ale aj každý jeden strom či zviera, ktoré žije na pozemku. Na druhý deň centrum praská vo švíkoch. Ľudia zblízka i zďaleka, deti, ktoré sú zaradené do programu Adopcia na diaľku®, ale aj tie, čo budú bývať v centre, miestni kňazi, lokálni politici, biskup diecézy Arua, no dokonca aj poslankyňa

ugandského parlamentu. Všetci chcú byť pri otvorení centra v tomto zabudnutom regióne. Svätá omša pod holým nebom, tradičný africký tanec, posvätenie základného kameňa, prestrihnutie pásky, ale najmä radosť a očakávanie miestnych ľudí. Napriek tomu, že väčšina z nich sa dlhodobo snaží poraziť chudobu, napriek tomu, že málokto v rodine nemá niekoho infikovaného vírusom HIV, napriek každodenným starostiam, cítiť vo vzduchu radosť. Mám ju aj ja. Spoznal som vôňu Afriky, videl farby Ugandy, precestoval kus sveta, no najmä našiel povzbudenie u ľudí, ktorí sa napriek všetkému nevzdávajú.

Napriek tomu, že väčšina sa dlhodobo snaží poraziť chudobu, napriek tomu, že málokto v rodine nemá niekoho infikovaného vírusom HIV, cítiť vo vzduchu radosť.

zo Slovenska a odhodlanie laickej misionárky Margity Kačányiovej, ktorá v Ugande pôsobí, urobili svoje. Centrum, ktorého hlavnou úlohou je poskytnúť pomoc zraniteľným sirotám a polosiroťám s HIV a AIDS, poskytuje útočisko prvým 12 deťom. Ide za-

Lukáš Melicher

Slabé podmienky pre migrantov na Slovensku

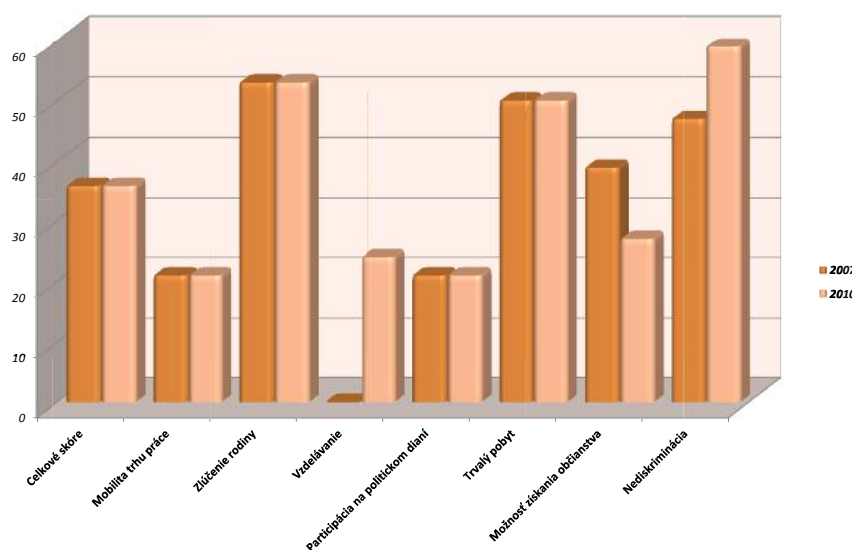
Slovensko je jedným zo štátov Európskej únie s najnižším podielom cudzincov. V roku 2009 to bolo len jedno percento obyvateľstva, čo je približne 50-tisíc. Z toho viac ako polovica cudzincov na území Slovenska pochádzala z krajín EÚ a to najmä z Českej republiky. Iba menšia polovica boli migranti z tzv. tretích krajín, teda krajín, ktoré nepatria do európskeho spoločenstva.

Slovensko sa iba pomaly transformuje z tranzitnej krajiny na krajinu cieľovú. Túto zmenu ešte spomalila hospodárska kríza. Ako jeden z posledných štátov EÚ prijalo aj nový koncept migrácie. To sa prejavilo aj pri meraní podmienok na migráciu, kde sme skončili na nelichotivom treťom najhoršom mieste zo všetkých 31 krajín združených v organizácii MIPEX. Horšie skončili iba Cyprus a Lotyšsko.

Čo je index MIPEX?

MIPEX (Migrant integration policy index) je index na porovnanie, posúdenie a prípadné zlepšenie integrácie cudzincov. Meria sa v rámci neho 148 ukazovateľov a vytvára bohatý obraz možnosti zapojenia migrantov do spoločnosti. Tým, že meria politiku jednotlivých krajín na poli migrácie a integrácie, ukazuje, či majú všetci obyvatelia zaručené rovnaké práva, povinnosti a príležitosti. Najľahšie sa do slovenskej spoločnosti dokážu integrovať migranti, ktorí prídu aj so svojimi rodinami a to aj napriek tomu, že slovenské migračné procedúry kladú viac prekážok ako postupy iných krajín.

Graf znázorňuje možnosti integrácie, aké vytvára Slovenská republika cudzincom, ktorí prichádzajú na Slovensko. Ide o porovnanie hodnôt z rokov 2007 a 2010.



Z výsledkov vyplynulo niekoľko bodov:

- proces integrácie sa zlepšil pokiaľ Slovensko bude pracovať na odstránení diskriminácie
- odhodlanie štátu zachovávať rovnosť je slabé
- občiansky zákonník z roku 2007 kladie väčšie prekážky pre získanie občianstva
- politika trhu práce je nepriaznivá pre dlhodobú hospodársku integráciu
- v prípade prisťahovalectva z dôvodu zlúčenia rodiny majú rodinní príslušníci iba obmedzené práva
- možnosti vzdelávania pre migrantov sú veľmi slabé
- prisťahovalci majú málo možností zapojiť sa do rozhodovania na úrovni komunit, kde žijú
- získať povolenie na trvalý pobyt je veľmi náročné

Jozef Kákoš

Charita chce cez film meniť pohľady študentov na cudzincov

V rámci projektu Bez bariér SKCH nakrútila šesť krátkych autentických výpovedí cudzincov, ktorí žijú na Slovensku. Filmy by mali pomôcť mladým lepšie pochopiť migrantov a priblížiť im ich život.



foto: sr. Ivica Kúšková, SSpS

Slovenská katolícka charita už niekoľko rokov pomáha migrantom, ktorí prichádzajú na územie Slovenskej republiky. Od roku 2009 vyhľadáva v azylových zariadeniach obeť obchodovania s ľuďmi a od roku 2010 v projekte Bakhita začala pracovať s maloletými bez sprievodu. Poskytuje im vzdelávacie a rekvalifikačné kurzy pre príslušníkov tretích krajín, ktorí majú na Slovensku udeľený trvalý alebo prechodný pobyt.

Vzhľadom na to, že sa na Slovensku často stretávame s negatívnym vnímaním migrantov a migračnej problematiky, roz-

hodla sa SKCH zvýšiť povedomie detí a širokej verejnosti s cieľom odbúrať predsudky a tak predchádzať všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie voči migrantom. Tento cieľ si SKCH zvolila v novom vzdelávacom projekte Bez bariér.

Cieľovou skupinou projektu Bez bariér sú deti a mládež na základných a stredných školách a v centrách voľného času. V rámci projektu plánuje SKCH prednášky na školách, v ktorých predstaví problematiku migrácie, priblíži život migrantov, azylantov a žiadateľov o azyl a tak sa pokúsi odbúrať

predsudky žiakov a študentov.

Aby sme deťom priblížili autentickú skúsenosť s cudzincami žijúcimi na Slovensku, nahrávame krátke dokumenty, ktoré budú premietané počas prednášok na školách. Každý film je samostatný príbeh migranta, jeho osobná výpoveď o dôvodoch odchodu zo svojej krajiny, nádeje a očakávania, ktoré si priniesol a tiež realita, s ktorou sa stretol. Filmy by mali pomôcť mladým lepšie pochopiť migrantov a priblížiť im ich život. Projekt začal v októbri 2012 a končí v marci 2013.

Jozef Kákoš



Fotografická esej Michala Fuliera a Laca Maďara zachytáva drvivý dopad nešťastia na život obyvateľov Nižnej Myšle v roku 2010. Intenzívne dažde, následná povodeň a masívne svahové zosuvy pôdy si vybrali svoju krutú daň, zasiahli srdcia ľudí a pojem tepla domova zrazu zmenil svoj význam. Zvlnené i prepadnuté cesty, pôdou vytlačené múry i ohrady.

foto: Michal Fulier, Laco Maďar; www.phosphotos.sk

Začať treba od seba

V máji 2011 som začala koordinovať projekt rozvojového vzdelávania Slovenskej katolíckej charity. Projekt o zmene klímy a jej dopadoch. Problém, ktorý patrí medzi najdiskutovanejšie na medzinárodnej úrovni. Problém, ktorého riešenie je v nedohľadne.

No v prvom rade som musela sama seba odpovedať, či som stožnená s názorom, že sa ma zmena klímy týka. Ako môžem rozprávať malým školákom o tom, že aj naše správanie sa k životnému prostrediu má vplyv na stav našej planéty, ak sama nebudem o tom presvedčená? Ako im rozprávať o zodpovednom správaní sa, ak sa sama neriadim radami ako šetriť napríklad vodu? Samotným odpovediam teda predchádzala sebareflexia, čo robím preto, aby moje okolie vyzeralo krajšie. O skleníkovom efekte som počula na geografii na základnej škole. Aj o aktivistoch z Greenpeace, ako sa príviažu ku stromom, len aby primáli vládu pozmeniť novelu zákona o životnom prostredí. Pamätám si, ako som mala sen ísť zachraňovať veľryby, aby ich už japonskí rybári nechali voľne plávať. Myslela som si, že len veľké skutky reálne pomôžu.

S pribúdajúcimi centimetrami sa mi zahmlievali sny o mojej plavbe na lodi a odhodlanie chrániť najväčšie cicavce na Zemi. Zistila som, že aj zdvihnutím papiera zo zeme, triedením odpadu, šetrením elektriny, vody, môžem prispieť prinajmenšom k lepšiemu stavu svojho okolia, v ktorom žijem. Aj o tom sme sa rozprávali so žiakmi a študentmi na workshopoch. Treba začať od seba. Mojim úmyslom nebolo deti moralizovať a dávať im extrémne typy, ako sa správať zodpovednejšie voči životnému prostrediu. V rámci rovnocennej diskusie sme si vymenili informácie. Na niektorých sme sa zhodli, na niektorých nie, no spolu sme premýšľali o prepojenosti jednotlivých krajín, ako aj o dopadoch znečisteného prostredia na život a o prevencii. Vzdelávali sme sa navzájom.



foto: Michael Fuller

Verím, že niektorí zo študentov a žiakov sa rozhodli umývať si zuby bez tečúcej vody, nechali počítač v pohotovostnom režime a objavili čaro prechádzok. Rozumiem, že konzum nepustí, na dobré sa rýchlo zvyká. Aj ja sa radšej preveziem v zime v MHD, ako by som mala ísť pešo. Čo tam po znečisťovaní ovzdušia, keď drkocem zubami. Jeden krok dozadu, no tri dopredu, aj tak sa dá bojovať. A nakoniec sa kroky dozadu vytratia. Aj vďaka aktivitám projektu ako sadenie slnečníc, písanie básní, esejí, kreslenie, točenie krátkych filmov sme robili kroky vpred v boji za klimatickú spravodlivosť.

Zvyšovaním povedomia o dopadoch zmeny klímy sa nám podarilo aspoň na pár minút primäť školákov zamyslieť sa, akí život vedú ich rovesníci v chudobnom svete. Ako sa budú správať ďalej je už len na nich. Verím, že kráčať budú len dopredu. A ja osobne som zistila, že zmena klímy sa týka.

Mariana Ištoňová
koordinátorka projektu "Klimatické zmeny"

Pôstna krabička 2013

Ako môžete prispieť

Pošlite váš pôstny dar formou poštovej poukážky na účet Slovenskej katolíckej charity alebo priamo bankovým prevodom na č. účtu: **4008058424/7500 v ČSOB, v.s. 174**

Navštívte našu stránku

www.charita.sk

kde môžete váš pôstny dar poslať online.

Pôstnu zbierku pre Afriku môžete podporiť aj zaslaním darcovskej sms v tvare

DMS medzera CHARITA na číslo 877

Cena darcovskej sms správy je 2 €. SKCH z nich dostane 96%, t.j. 1,92 €.



je medzinárodná ochranná známka. Výhradným držiteľom práv k ich užívaniu na území Slovenska je Fórum donorov. www.donorsforum.sk

Slovenská katolícka charita ďakuje za spoluprácu a materiálnu pomoc:



Pozrite sa lepšie na túto stránku. Nájdete tu všetko.